

Guia sobre la protecció de dades personals en l'àmbit universitari en temps del COVID-19

Dulce M^a. García Mella (Presidenta del Grup de Treball de Delegats de Protecció de Dades. Secretària General. Universitat de Santiago de Compostel·la)

Carlos A. Gómez Otero (Secretari General Adjunt. Universitat de Santiago de Compostel·la)

AUTORS

Mónica Arenas Ramiro (Universitat d'Alcalà. **Coordinadora**)

Luis Cancela de la Viuda (Universitat Politècnica de Madrid)

David Díaz Lima (Universitat Alfons X El Savi)

José Julio Fernández Rodríguez (Universitat Santiago de Compostel·la)

José Pascual Gumbau Mezquita (Universitat Jaume I de Castelló)

Victoria Madrona Ortega (Universitat Pablo de Olavide)

Ricard Martínez Martínez (Universitats de Valladolid, Burgos, Salamanca La Laguna, i Politècnica de València)

Margarita Martínez País (Universitat de Sevilla)

José Paz Blanco (Universitat de Cadis)

Javier Plaza Penadés (Universitat de València)

Luz María Puente Aba (Universitat de Corunya)

Raquel Sánchez Rodríguez (Universitat Francisco de Vitoria)

Julián Valero Torrijos (Universitat de Múrcia)

Marc Vives Pizá (Universitat Pompeu Fabra)

Javier Zazu Ercille (Universitat Pública de Navarra)

Condicions d'ús del document	
	Aquest document es crea a disposició de les universitats espanyoles a les quals s'atorga permís per al seu ús i adaptació.
	Quan la funció de delegat/a de Protecció de Dades i/o d'assessorament jurídic s'hagi externalitzat, es prohibeix qualsevol ús extern, modificació o adaptació per a la seva explotació comercial com a servei en qualsevol entorn i, en particular, en entorns de formació o educatius aliens a el de la pròpia universitat integrada en CRUE.

Comentado [DPO1]: La Universitat Pompeu Fabra ha realitzat una traducció no oficial al català de l'original en espanyol disponible a:

<http://www.crue.org/Documentos%20compartidos/Informes%20y%20Posicionamientos/Guia%20Crue%20Universidades%20Espan%C3%B1olas%20-%20Grupo%20DPD-%20FAQS%20COVID19.pdf>

La traducció incorpora en forma de comentaris les opinions sobre aquesta Guia expressades per l'Apdcat al Dictamen CNS17/2020:

https://apdcat.gencat.cat/web/.content/Resolucio/Resoluciones_Cercador/Dictamens/2020/Documents/ca_cns_2020_017.pdf

Es permet la reutilització del document amb les mateixes condicions que els originals.

Índex

01	1. Presentació de la Guia
03	2. Recomanacions
05	3. Índex de preguntes
08	4. Preguntes relacionades amb l'àmbit de la docència
11	5. Preguntes relacionades amb l'àmbit de l'avaluació
20	6. Preguntes relacionades amb l'àmbit de la investigació
24	7. Preguntes relacionades amb el tractament de dades de salut en l'entorn laboral i en la gestió del teletreball
33	8. Conclusiones

ABREVIATURES

AEPD	Agència Espanyola de Protecció de Dades
DPD	Delegat/a de Protecció de Dades
ENS	Reial Decret 3/2010, de 8 de gener, pel qual es regula l'Esquema Nacional de Seguretat en l'àmbit de l'Administració Electrònica
LOPDGDD	Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i Garantia dels Drets Digitals
LOU	Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats
RGPD	Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa a el tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades

1. Presentació de la Guia

Les universitats han vingut treballant a través de la CRUE de manera col·laborativa i desinteressada en assumptes de màxim interès i per a benefici de totes elles i de la societat a la qual serveixen. Bona mostra d'això és l'elaboració de múltiples documents, que han servit, i continuen servant, per a orientar l'actuació de les universitats, i la realització d'estudis en matèries complexes.

Sens dubte, una d'elles ha estat la posada en pràctica de la legislació de protecció de dades personals en l'àmbit universitari, al ser les universitats entitats amb múltiples especificitats i diversitat d'activitats, moltes d'elles a l'avantguarda, per a les quals l'ordenament jurídic no sempre ofereix una resposta clara.

A la complexitat de donar compliment a la legislació de protecció de dades personals en l'activitat ordinària de les universitats, s'ha afegit la situació excepcional derivada de la pandèmia del COVID-19, que de la nit al dia ha canviat els models tradicionals de la universitat presencial, passant del treball a classe o al despatx al treball online des de casa, amb nous sistemes de docència, nous models d'avaluació i la prioritització d'activitats de recerca en l'àmbit de salut i biomèdic, especialment sensible des del punt de vista del tractament de les dades personals.

En aquest context l'anàlisi de l'aplicació de la normativa de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals en les universitats ha de partir de la idea-força inicial que l'estat d'alarma no ha limitat ni suspès aquests drets, que mantenen tota la seva vigència.

Hem de ser conscients que el dret fonamental a la protecció de dades es manté en l'estat d'alarma. Aquest dret està totalment operatiu i és plenament aplicable: la regulació de l'estat d'alarma no permet suspendre drets fonamentals; i la normativa extraordinària aprovada ara davant la

pandèmia no restringeix ni limita aquest dret de protecció de dades.

Tampoc han estat derogades ni suspeses d'aplicació normes universitàries com la Llei Orgànica d'Universitats, l'Estatut de l'Empleat Públic, l'Estatut dels Treballadors, l'Estatut de l'Estudiant Universitari o els Estatuts de cadascuna de les universitats, per la qual cosa aquesta normativa universitària ha de ser interpretada sempre en favor del manteniment dels drets i obligacions de la comunitat universitària.

Dit això, cal tenir en compte també que la regulació de protecció de dades permet adoptar mesures específiques enfront de pandèmies i necessitats d'emergència sanitària, que es relacionen amb habilitacions legals ja existents prèviament, vinculades a la protecció d'interessos vitals, interès públic essencial, finalitats de medicina preventiva o laboral, diagnòstic mèdic, assistència sanitària o salut pública.

A iniciativa d'un grup de delegats i delegades de protecció de dades (DPDs) de diverses universitats, a través de la CRUE s'ha realitzat una consulta a les universitats per a identificar aquells aspectes de la protecció de dades que susciten major preocupació en l'actual estat d'alarma. D'aquesta consulta s'han extret les qüestions que són objecte de tractament en aquesta guia, elaborada per una Comissió del Grup de Treball de Protecció de Dades de la Comissió Sectorial CRUE-Secretaries Generals que, amb esforç i dedicació, han aconseguit que estigui disponible en un curt període de temps. Deixem aquí assenyalat també el nostre especial agraïment a CRUE-TIC les aportacions de la qual van ser rellevants en les respostes en les quals s'havien de tenir en compte les polítiques i normatives de seguretat de la informació. Així les coses, aquesta guia se suma a altres iniciatives de col·laboració interuniversitària sorgides en l'actual situació de crisi sanitària.

La guia, que segueix el format de preguntes i respostes a fi de facilitar la seva consulta, s'obre amb unes recomanacions que sintetitzen les conclusions dels quatre apartats en els que s'estructura d'acord amb les preocupacions manifestades per les universitats: (I) preguntes relacionades amb l'àmbit de la docència, (II) preguntes relacionades amb l'àmbit de l'avaluació, (III) preguntes relacionades amb l'àmbit de la recerca i (IV) preguntes relacionades amb el tractament de dades de salut en l'entorn laboral i en la gestió del teletreball (entès aquest en un sentit ampli i vinculat a les situacions de mobilitat creades a conseqüència de la crisi actual), finalitzant amb unes breus conclusions.

Finalment, hem d'assenyalar que les recomanacions generals que es plantegen en aquest document constitueixen únicament l'opinió conjunta dels qui han participat en la seva redacció. Correspon a cada universitat, com a responsable dels tractaments de dades de caràcter personal realitzats en, i per, la institució, adoptar les seves pròpies decisions en funció de les circumstàncies de cada cas concret comptant amb l'assessorament del seu DPD. **En conseqüència, segons els arts. 38 i 39 RGPD, cada DPD podrà adoptar la interpretació que consideri més adequada segons el seu propi criteri, entenent que les recomanacions que conté aquest document manquen d'eficàcia vinculant.**

Abril de 2020

2. Recomanacions

A tall de resum executiu, incloem aquí un decàleg de recomanacions generals bàsiques a complir respecte del tractament de dades personals per part de les universitats en aquest període del COVID-19, en tots i cadascun dels àmbits analitzats en aquesta guia.

El Grup de DPDs de la Sectorial de Secretaries Generales CRUE que ha participat en l'elaboració del present documento recomana:

1. Insistir que el dret a la protecció de dades és un dret fonamental que no ha cedit per l'estat d'alarma. Des d'aquesta perspectiva s'ha d'orientar tota la informació i gestió institucional en matèria de protecció de dades.
2. Recordar que no han estat derogades ni suspeses les normes universitàries, de manera que tota actuació universitària ha de sempre interpretar-se en favor de el manteniment dels drets i obligacions de la comunitat universitària.
3. Tenir en compte que la regulació de protecció de dades permet adoptar mesures específiques front a pandèmies i necessitats d'emergència sanitària en base a: protecció d'interessos vitals, interès públic essencial, finalitats de medicina preventiva o laboral, diagnòstic mèdic, assistència sanitària o salut pública
4. Complir amb els principis i deures en matèria de protecció de dades en docència i avaluació virtual en què es realitzen tractament de dades. El mateix succeeix per a la investigació o per al treball en remot. Tot això sense oblidar la necessària adaptació a l'estudiantat que tingui necessitats especials. La declaració d'estat d'alarma no elimina els deures en aquest terreny.
5. Informar, de manera ineludible, a alumnes i professors sobre els tractaments que es realitzen en varies capes: guia docent, aula virtual i inici de les proves d'acord amb els models aprovats per cada universitat. Recordar la necessitat que la informació estigui adaptada a l'estudiantat amb diversitat funcional.
6. Realitzar tots els tractaments i ús de les dades personals sota els principis de confidencialitat, menor ús de dades personals (minimització) i ús per a les finalitats per a les quals van ser recollides les dades, sense que puguin ser emprades per a finalitats posteriors. Cal tenir especial cura amb l'estudiantat amb necessitats especials
7. Establir recomanacions internes en cada universitat adreçades específicament a cada col·lectiu de la comunitat universitària sobre els seus drets i obligacions
8. Establir, o recordar, l'existència d'un canal específic per notificar incidències en matèria de protecció de dades, així com mantenir ben visibles els canals per a l'exercici dels drets establerts en el RGPD i en la LOPDGDD.
9. Emprar les eines oficials que proporciona la universitat per a passar d'un entorn presencial a un model de docència, avaluació, investigació o treball en remot o online. L'ús de qualsevol altra eina, que no hagi superat la necessària avaluació d'impacte en la privacitat dels membres de la comunitat universitària, pot posar en perill la seguretat de la informació, sense perdre de vista l'impacte en la imatge de la institució.

10. Ressaltar el paper dels/les DPDS, o unitats o serveis de suport en matèria de protecció de dades de cada universitat, en primer lloc, com a referència en matèria de consultes sobre dubtes en protecció de dades en l'estat d'alarma; i, en segon lloc, com a elements indispensables d'assessorament sobre les mesures o eines a implementar, i de conscienciació per garantir un correcte compliment de la normativa i, en darrer terme, el respecte d'un dret fonamental: el dret fonamental a la protecció de dades.

3. Índex de preguntes

4. Preguntas relacionadas amb l'àmbit de la docència 8

Pregunta 1: Quina implicació té la normativa sobre protecció de dades de caràcter personal en l'elecció i l'ús d'eines de docència virtual?	8
Pregunta 2: Es poden gravar les classes?	8
Pregunta 3: Com i de què cal informar quan es graven les classes?	9
Pregunta 4: Es poden difondre/publicar les classes gravades?	9
Pregunta 5: Es pot exercir el dret d'oposició a ser gravat en el desenvolupament d'una classe <i>online</i> ?	9
Pregunta 6: Durant quant de temps s'han de conservar les classes gravades <i>online</i> ?	9
Pregunta 7: Es poden utilitzar dades biomètriques per controlar l'assistència i participació de l'alumnat en activitats <i>online</i> ?	10
Pregunta 8: Com afecta el dret a la protecció de dades personals que la universitat sol·liciti a l'estudiant que utilitzi els seus propis dispositius (ordinador, <i>Tablet</i> , mòbil ...) per al seguiment de la docència <i>online</i> ? I a què instal·lin un determinat programa o aplicació?	10

5. Preguntas relacionadas amb l'àmbit de l'avaluació..... 10

Pregunta 9: Es poden gravar les proves d'avaluació <i>online</i> ?	10
Pregunta 10: L'ús d'una càmera web pot afectar l'esfera de vida privada i familiar de l'alumnat i companyes i companys a l'aula? Com i de quina hem d'informar a l'hora de gravar una prova d'avaluació en <i>online</i> ?	12
Pregunta 11: Com es pot identificar l'alumnat? Es poden utilitzar dades biomètriques o imatges? Quins mètodes d'identificació de l'alumnat es poden usar?	12
Pregunta 12: Qui ha de gestionar, conèixer i tenir accés a les dades d'estudiants amb necessitats especials per la seva avaluació?	15
Pregunta 13: Es pot negar o oposar-se un estudiant a ser gravat durant el desenvolupament d'una prova d'avaluació? Com s'ha d'actuar en aquesta situació? Quines conseqüències té per l'alumnat?	15
Pregunta 14: Es pot negar el professorat a ser gravat durant el desenvolupament d'una prova d'avaluació? Com s'ha d'actuar en aquesta situació? Quines conseqüències té pel professorat?	16
Pregunta 15: Pot un estudiant sol·licitar accedir a les seves imatges o demanar que es rectifiquin o cancel·lin?	16
Pregunta 16: Durant quant de temps s'han de conservar les proves d'avaluació gravades <i>online</i> ?	17
Pregunta 17: Com s'han de publicar les qualificacions durant l'avaluació <i>online</i> ?	17

Pregunta 18: Com s'han de fer les revisions de les proves d'avaluació *online*? Es poden enviar per correu electrònic les evidències de l'avaluació? 18

Pregunta 19: Quin procediment s'ha de seguir davant d'una incidència en el procés d'avaluació? 18

6. Preguntes relacionadas amb l'àmbit de la investigació 19

Pregunta 20: Poden eliminar-se alguns dels requisits que es venien exigint en matèria de protecció de dades als projectes d'investigació, a causa de la urgència de la situació? 19

Pregunta 21: És necessari que els DPDs revisin les investigacions sobre el COVID-19? 20

Pregunta 22: Si en el projecte del COVID-19 participen varies entitats, com gestionem el compliment de la normativa de protecció de dades? S'han de firmar convenis? 20

Pregunta 23: Com informo els membres de la meua comunitat universitària sobre un projecte del COVID-19 per si els interessa participar en ell? 21

Pregunta 24: I què passa amb la investigació en salut? 21

Pregunta 25: Com pseudonimitzo les dades de la meua recerca? 22

Pregunta 26: Què s'ha de fer quan no és possible obtenir el consentiment de l'interessat i les dades personals no es poden dissociar? 22

Pregunta 27: Haig de presentar el meu projecte al Comitè d'ètica o bioètica? 22

Pregunta 28: Cal tenir present l'Esquema Nacional de Seguretat (ENS)? 23

7. Preguntes relacionadas amb el tractament de dades de salut en l'entorn laboral i en la gestió del teletreball 23

Pregunta 29: Pot la universitat tractar la informació de si els seus treballadors estan infectats del coronavirus? Pot la universitat tractar de detectar a les persones infectades integrants de la seva comunitat? 24

Pregunta 30: Poden transmetre aquesta informació al personal de la universitat? 25

Pregunta 31: Es pot demanar a les persones treballadores i visitants de la universitat dades sobre països que hagin visitat anteriorment, o si presenten simptomatologia relacionada amb el coronavirus? 25

Pregunta 32: Es poden tractar les dades de salut de les persones treballadores relacionats amb el coronavirus? 25

Pregunta 33: En quina mesura la universitat ha de cedir dades de personal contagiats pel COVID-19 a les autoritats sanitàries? Quines altres cessions de dades poden plantejar-se en aquest escenari? 26

Pregunta 34: En cas de quarantena preventiva o estar afectat pel coronavirus la persona treballadora té obligació d'informar el seu ocupador d'aquesta circumstància? 26

Pregunta 35: El personal de seguretat pot prendre la temperatura als treballadors amb la finalitat de detectar casos de coronavirus? 27

Pregunta 36: En les actuals circumstàncies quina és la base de legitimació per al teletreball, tant per als eventuais tractaments de dades, com per a l'adopció de la mesura en si mateixa?	27
Pregunta 37: Com ha de procedir-se davant els nous riscos per als drets i llibertats de les persones interessades en un context de teletreball?.....	27
Pregunta 38: S'ha de definir una política de protecció de la informació per a situacions de mobilitat o teletreball?	28
Pregunta 39: Està obligat el personal a subministrar el seu número de telèfon privat?	28
Pregunta 40: Poden els empleats fer ús de mitjans propis com a via de comunicació, amb els interessats o entre ells (Skype, WhatsApp, Telegram o equivalent)? Es poden crear grups de WhatsApp per a teletreball?	29
Pregunta 41: Quines recomanacions poden donar-se a les persones empleades per a protegir la privacitat i les dades personals de tercers als quals accedeixen durant el teletreball?	29
Pregunta 42: Es pot controlar el teletreball?	30
Pregunta 43: Com es pot controlar el teletreball ("fitxatge") durant l'estat d'alarma?	30
Pregunta 44: Quina és la base de legitimació per al desenvolupament de reunions virtuals?	30
Pregunta 45: Com s'ha de complir amb l'obligació d'informar en les reunions virtuals?	31
Pregunta 46: La declaració de l'estat d'alarma ha suspès els terminis per a notificar les bretxes de seguretat a l'AEPD o a l'autoritat de control competent que correspongui? I els terminis per a atendre les sol·licituds d'exercici dels drets dels interessats en matèria de protecció de dades?	31

4. Preguntas relacionadas amb l'àmbit de la docència

La docència o funció educativa és una de les principals missions que les normes atribueixen a les universitats. En el procediment docent es manegen un elevat nombre de dades personals, no només de l'alumnat, sinó també del professorat. La situació d'emergència i confinament generades per la declaració de l'estat d'alarma per fer front al coronavirus genera una sèrie de qüestions relacionades amb la forma en què tractar les dades personals en els processos educatius en l'entorn online.

Entre las preguntas frecuentes que surgen en aquest terreny podem destacar les següents:

Pregunta 1: Quina implicació té la normativa sobre protecció de dades de caràcter personal en l'elecció i l'ús d'eines de docència virtual?

Les eines de docència virtual realitzen un tractament de dades personals i, per tant, han de complir amb tots els requisits de la normativa aplicable. La declaració d'estat d'alarma no eximeix d'aquesta obligació.

S'han d'utilitzar les eines oficials proveïdes per cada institució i que disposin de les garanties legals i de seguretat adequades. En el cas de contractar-se serveis a proveïdors externs que impliquin un tractament de dades de caràcter personal, s'haurà de triar únicament un proveïdor que ofereixi garanties suficients i serà necessària la signatura d'un contracte d'encarregat de tractament que compleixi amb els requisits de l'art. 28 RGPD.

Pregunta 2: Es poden gravar les classes?

La declaració de l'estat d'alarma impossibilita les classes presencials. Per tant, la necessitat de continuar l'activitat docent obliga a realitzar-les en manera no presencial. L'enregistrament d'una classe compleix amb les següents funcions:

- Oferir la possibilitat de la seva visionat posterior en models de teleformació asíncrona.
- Garantir l'accessibilitat als continguts per part d'estudiants que, per raons tecnològiques, personals o de salut, entre d'altres, no s'hagin pogut connectar
- Constituir un material d'estudi per a la preparació de l'avaluació.

Els enregistraments d'imatge, so i text poden constituir un tractament de dades personals i inclouen continguts protegits per la propietat intel·lectual. El principi de finalitat implica que les gravacions únicament han de ser utilitzades en l'entorn de l'assignatura, i professorat i alumnat ha de ser informat sobre el tractament de dades que es realitza. En el cas que un alumne o alumna volgués gravar la classe pels seus mitjans, ha de comptar amb el consentiment exprés de tots els assistents.

Amb caràcter general, es recomana emprar la gravació de sistema d'aula virtual per defecte. Així, i per tal de respectar el màxim els drets de l'alumnat, es haurà de:

- Optar preferentment per les interaccions en el xat.
- Afavorir les preguntes i interaccions sense activar la càmera.

Comentado [APDCAT2]: Respecte aquesta qüestió la Guia recomana fomentar les interaccions a través del xat. La mesura es considera positiva, atès que segurament fomentarà les interaccions en evitar l'efecte dissuasiu que podria tenir la gravació de la interacció en suport audiovisual.

Al marge d'això però, seria convenient que la recomanació de gravar les classes virtuals anés acompanyada d'una recomanació per a que tant la gravació de la imatge com del so es refereixi únicament a la persona docent.

A aquest efecte seria bo que es recomanes d'entrada emprar sistemes que només impliquin la gravació de l'exposició del docent que inclogui també les respostes a les consultes formulades a través del xat, fent prevaldre aquest sistema sobre la videoconferència, que resultaria més intrusiu des del punt de vista dels estudiants. En el cas que el format de la classe requereixi la videoconferència, semblaria adequada la previsió de la resposta a la pregunta 3, per tal que sigui el mateix estudiant qui desconnecti, si escau, el sistema de vídeo o àudio.

Pregunta 3: Com i de què cal informar quan es gravin les classes?

S'ha d'informar sobre les condicions generals del tractament be en el punt general d'accés a l'aula virtual, a l'inici de cada assignatura, abans de l'inici de cada sessió o a través d'un missatge enviat a la comunitat universitària. Es recomana que hi hagi una capa d'informació si s'usen metodologies que gravin les classes.

Amb caràcter previ a l'inici de la classe, abans de gravar, s'ha d'advertir a l'estudiantat que la sessió (imatge, so i xat) serà gravada de manera que aquests puguin desactivar la seva càmera/micròfon i, si escau participar a través del xat.

En particular s'ha d'advertir a l'alumnat que ha de preparar adequadament el seu espai d'interacció, de manera que es protegeixi la intimitat familiar i la de tercers. Les intervencions a classe es consideren una part més de l'activitat docent, igual que en les classes presencials. Així mateix, s'ha d'advertir de el fet que les gravacions no podran ser usades per a altres fins

Comentado [APDCAT3]: Pel que fa a la pregunta 3, s'hi contenen un seguit de previsions sobre diferents aspectes dels quals cal informar les persones afectades, que es valoren positivament, però caldria aclarir que cal informar sobre tots els aspectes previstos a l'article 13 RGPD. En principi, sembla que l'expressió "*condiciones generales del tratamiento*" es refereix a aquesta qüestió, però ni aquesta expressió ni l'expressió "*Es recomana que hi hagi una capa d'informació si s'usen metodologies que gravin les classes.*", semblen prou clares.

Pregunta 4: Es poden difondre/publicar les classes gravades?

Únicament s'han d'utilitzar els sistemes corporatius de la universitat. La descàrrega, difusió, distribució o divulgació de la gravació de les classes i particularment la seva compartició en xarxes socials o serveis dedicats a compartir apunts atempta contra el dret fonamental a la protecció de dades, el dret a la pròpia imatge i els drets de propietat intel·lectual. Tals usos es consideren prohibits i podrien generar responsabilitat disciplinària, administrativa i civil a la persona infractora. El professorat pot reutilitzar el material generat per altres finalitats acadèmiques únicament quan aparegui la seva imatge i la seva veu, no la d'estudiants o terceres persones.

Pregunta 5: Es pot exercir el dret d'oposició a ser gravat en el desenvolupament d'una classe online?

Es pot exercir el dret d'oposició quan hi hagi una justificació adequada (un familiar ha aparegut en segon pla, gravació d'imatges no relacionades amb la docència, diversitat funcional...) per part de l'interessat que hagi de prevaldre sobre els interessos de la institució a tractar les seves dades personals. La sol·licitud es resoldrà per l'òrgan competent en la universitat segons el procediment establert a l'efecte.

La universitat hauria d'articular per aquests casos un procediment que també faciliti l'exercici de tal dret, amb caràcter previ i antelació suficient, així com la recerca en el seu cas de solucions alternatives.

Comentado [APDCAT4]: A la pregunta 5, alguns dels exemples que es posen sobre el dret d'oposició no semblen prou clars. Així per exemple el fet que aparegui la imatge de familiars no seria un cas de dret d'oposició per part de l'estudiant o del professor, sinó, en tot cas, de la tercera persona que hi aparegui. Convindria aclarir-ho.

Pregunta 6: Durant quant de temps s'han de conservar les classes gravades online?

Amb caràcter general els enregistraments estaran disponibles com a màxim durant el corresponent curs acadèmic, llevat que les mateixes formin part de les evidències d'avaluació de l'alumnat. No obstant, es podrà conservar una còpia degudament bloquejada per al compliment d'obligacions legals per part de la universitat. En el cas que un professor volgués reutilitzar aquests materials per a altres activitats acadèmiques haurà d'eliminar prèviament qualsevol dada personal d'estudiants o terceres persones.

En principi les gravacions només podran ser accessibles a l'aula virtual oficial de la universitat. Els enregistraments fora dels entorns oficials no s'han de fer en cap cas atesos els riscos que comporten.

Pregunta 7: Es poden utilitzar dades biomètriques per controlar l'assistència i participació de l'alumnat en activitats online?

En principi, per controlar l'assistència i participació de l'alumnat es considera suficient la utilització dels sistemes d'identificació i accés ordinaris de l'aula virtual que no impliquin l'ús de dades biomètriques.

Pregunta 8: Com afecta el dret a la protecció de dades personals que la universitat sol·liciti a l'estudiant que utilitzi els seus propis dispositius (ordinador, Tablet, mòbil ...) per al seguiment de la docència online? I a què instal·lin un determinat programa o aplicació?

La connexió remota de l'estudiantat implica un tractament de dades de caràcter personal. La universitat ha d'informar de les condicions del mateix. En el cas que per al seguiment de les classes es facin servir dispositius compartits, per tal de preservar la intimitat de tercers, es recomana crear perfils que preservin la privacitat de la resta de persones que els utilitzin.

Únicament es pot requerir al alumnat que s'instal·li en els seus ordinadors aplicacions per a les quals la universitat disposi de llicència i que garanteixin la protecció de les dades de caràcter personal.

5. Preguntes relacionades amb l'àmbit de l'avaluació

Un dels aspectes més delicats i controvertits en el procés educatiu de l'alumnat es produeix en la fase d'avaluació dels coneixements ja que la mateixa LOU, així com l'Estatut de l'Estudiant Universitari, la configuren com un dret-deure. La LOU faculta a la institució universitària per a la verificació dels coneixements.

En aquest sentit, en aquesta especial situació que ara esdevé del coronavirus, hem de dotar de seguretat jurídica els tractaments vinculats a les noves modalitats d'avaluació mitjançant les oportunes reformes normatives en els reglaments d'avaluació i/o revisió d'exàmens de les universitats, així com en les corresponents guies o programes docents.

Entre les preguntes freqüents que sorgeixen en aquest terreny podem destacar les següents:

Pregunta 9: Es poden gravar les proves d'avaluació online?

Garantir la seguretat a l'hora de realitzar una prova d'avaluació en línia es pot aconseguir mitjançant el seu visionat, a través de canals de videoconferència o mitjançant càmeres web, o bé, es pot procedir a la gravació d'aquest visionat, que pot servir com a evidència de l'avaluació. Cal pensar, per exemple, en una prova d'avaluació oral.

Així les coses, sí que es poden gravar les proves d'avaluació. No obstant això, la gravació efectuada haurà de tenir com a finalitat garantir la presencialitat de l'alumnat i la realització

de la prova, respectant en tot cas, i de manera inexcusable, el principi de proporcionalitat i la garantia de la dignitat i els drets de l'estudiantat .

Així mateix, com tot tractament de dades implicarà complir amb uns objectius bàsics de transparència, caldrà procedir a informar a l'alumnat (art. 5.1.a) i 12 a 14 RGPD, i art. 11 LOPDGDD). En aquest àmbit la transparència és imprescindible. En aquest sentit s'ha assenyalat ja amb anterioritat la necessitat d'informar, al menys, en tres capes:

- Guia docent.
- Sistemas de notificació a l'aula virtual.
- A l'inici de la prova.

Aquesta estratègia es pot completar mitjançant l'ús de:

- Enviaments de circulars al professorat i a l'estudiantat.
- Polítiques de privacitat al lloc web de la universitat i/o a l'aula virtual
- Ús d'una imatge gràfica a la primera pantalla de les transparències que eventualment s'utilitzin.

Informació gràfica per gravacions

Informació gràfica pel control remot

Comentado [APDCAT5]: la pregunta 9, la referència a tres “capes” pot generar confusió atès que, tot i que ni l’RGPD ni l’LOPDGDD empen l’expressió “informació per capes”, les Guies elaborades conjuntament per les diferents autoritats de control de l’estat espanyol empen aquesta denominació per referir-se a la possibilitat, prevista a l’article 11 LOPDGDD, d’oferir per una banda la informació bàsica i per una altra la restant informació. Per això seria preferible referir-se a que la informació s’haurà de donar “..., al menos, por tres mitjans:”.

Comentado [APDCAT6]: Aquesta mateixa resposta a la pregunta 9 incorpora dos exemples d’informació gràfica que inclouria la informació bàsica a que es refereix l’article 11 LOPDGDD. La informació que s’hi conté resulta prou clara. No obstant això, caldria completar l’explicació indicant que l’enllaç que hi figura ha de portar a poder conèixer d’una manera fàcil la resta de la informació prevista a l’article 13 RGPD.

Pregunta 10: L'ús d'una càmera web pot afectar l'esfera de vida privada i familiar de l'alumnat i companyes i companys a l'aula? Com i de quina hem d'informar a l'hora de gravar una prova d'avaluació en online?

La captació d'imatges durant la realització d'una prova d'avaluació virtual pot, si més no, incidentalment, afectar la vida privada i familiar. Per això, tenint en compte la necessària adaptació per diversitat funcional, és convenient informar sobre :

- La naturalesa de la captació d'imatges definint de manera precisa el camp d'acció de la càmera web. En particular, en aquells casos en què l'orientació de la mateixa impliqui l'obtenció d'imatges que abastin part de l'estància en la qual l'estudiantat desenvolupa l'activitat.
- La necessitat d'informar les persones que conviuen amb el o la estudiant d'aquestes circumstàncies, i recomanar-li el no accés a l'entorn durant la realització de la prova.
- La prohibició de captar imatges de tercers, ja sigui del professorat, ja sigui d'altres companys o companyes durant el procés d'avaluació, sense la corresponent autorització.
- L'exempció de responsabilitat de la universitat en cas de no seguir les recomanacions.
- Les eventuais conseqüències acadèmiques, si n'hi ha, de no seguir aquestes recomanacions
- Aquells extrems que la normativa de protecció de dades exigeix a la universitat respecte dels tractaments de dades personals que realitzi (arts. 13 i 14 RGPD i art. 11 LOPDGDD)

És fonamental tenir en compte la necessitat d'eventuals adaptacions quan concorrin circumstàncies de diversitat funcional. En aquest cas es recomana informar a l'alumnat i adequar si fos necessari la prova.

Pregunta 11: Com es pot identificar l'alumnat? Es poden utilitzar dades biomètriques o imatges? Quins mètodes d'identificació de l'alumnat es poden usar?

L'Estatut dels Estudiants Universitaris permet al professorat sol·licitar la identificació del alumnat, qui haurà d'exhibir el seu carnet d'estudiant o document d'identificació (art. 25.7). En un entorn *online*, es pot sol·licitar igualment a l'alumnat que s'identifiqui mostrant aquesta documentació.

En tot cas, per a la identificació de l'estudiantat es recomana utilitzar les mesures tècniques de què ja disposa la pròpia universitat i que suposin la mesura menys intrusiva per a la seva privacitat.

Utilitzar mecanismes de reconeixement que emprin dades biomètriques, més enllà de l'ús de la imatge personal, requereix no només de la necessària base legítima, sinó d'una anàlisi documentat dels riscos vinculats al tractament d'imatges del què derivin l'adopció de garanties específiques sense oblidar, en el cas d'estar contractant aquests serveis a un tercer, la necessària signatura del corresponent acord o compromís entre la universitat responsable i el tercer encarregat (art. 28 RGPD i art. 33 LOPDGDD).

El Grup de treball de la CRUE integrat per DPDS de les universitats espanyoles considera no recomanable les tècniques de reconeixement facial. Degut a la seva complexitat tècnica i a

Comentado [APDCAT7]: Per altra banda, i a efectes de millorar la sistemàtica, seria positiu que aquesta informació sobre els mitjans per informar i sobre la informació gràfica es traslladés a la resposta a la pregunta 10 que versa sobre el deure d'informar (la pregunta 9 versa sobre si es pot gravar o no).

Comentado [DPO8]: El pronunciament de l'Apdcat sobre la qüestió s'inclou després de la resposta del grup de DPDS

L'AEPD ha emès el seu pronunciament sobre la qüestió mitjançant l'Informe 2020-0036:
<https://www.aepd.es/es/documento/2020-0036.pdf>

L'alt grau d'exigència que la legislació planteja a l'ús de dades biomètriques, no és possible abordar aquesta qüestió sinó des de la tècnica d'una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades. D'altra banda, la indefinició de les normes obliga a un procés d'interpretació de les habilitacions per al seu ús que fa recomanable: Obtenir un pronunciament exprés de les autoritats de protecció de dades amb competència en la matèria o definir juntament amb elles el model de compliment; i considerar les condicions de regulació que ofereixin una adequada seguretat jurídica.

[Pronunciament de l'APDCAT:

A la resposta a la pregunta 11 s'esmenta expressament la conveniència de conèixer l'opinió de l'autoritat de protecció de dades sobre la utilització de dades biomètriques per identificar l'alumnat en proves d'avaluació.

Per descomptat que aquesta Autoritat comparteix la resposta oferta pel que fa a la necessitat que un tractament d'aquest tipus requerria dur a terme una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades. Però més enllà d'això, hem de dir que, tal com vam exposar en els nostres dictàmens CNS 63/2018 i CNS 7/2020, cal ser especialment restrictiu a l'hora d'emprar aquests sistemes.

Cal tenir en compte que la utilització de l'empremta dactilar o el patró de l'empremta dactilar o una altra dada biomètrica com per exemple la imatge facial, per a identificar un alumne mitjançant sistemes tècnics de reconeixement, fa que aquesta dada hagi de ser qualificada com a dada biomètrica, atès que d'acord amb l'article 4.14 RGPD tenen aquesta consideració quan han estat "obtenidos a partir de un tratamiento técnico específico, relativos a las características físicas, fisiológicas o conductuales de una persona física que permitan o confirmen la identificación única de dicha persona, como imágenes faciales o datos dactiloscópicos;"

Això fa que, d'acord amb l'article 9.1 RGPD, se'ls hagi d'aplicar el règim específic previst per a les categories especials de dades previst tant a l'article 9, com a altres articles de l'RGPD.

En aquest sentit, el Considerant 51 de l'RGPD posa de manifest el caràcter restrictiu amb que es pot admetre el tractaments d'aquestes dades:

"(51) (...) Tales datos personales no deben ser tratados, a menos que se permita su tratamiento en situaciones específicas contempladas en el presente Reglamento, habida cuenta de que los Estados miembros pueden establecer disposiciones específicas sobre protección de datos con objeto de adaptar la aplicación de las normas del presente Reglamento al cumplimiento de una obligación legal o al cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento. Además de los requisitos específicos de ese tratamiento, deben aplicarse los principios generales y otras normas del presente Reglamento, sobre todo en lo que se refiere a las condiciones de licitud del tratamiento. Se deben establecer de forma explícita excepciones a la prohibición general de tratamiento de esas categorías especiales de datos personales, entre otras cosas cuando el interesado dé su consentimiento explícito o tratándose de necesidades específicas, en particular cuando el tratamiento sea realizado en el marco de actividades legítimas por determinadas asociaciones o fundaciones cuyo objetivo sea permitir el ejercicio de las libertades fundamentales.

(52) Asimismo deben autorizarse excepciones a la prohibición de tratar categorías especiales de datos personales cuando lo establezca el Derecho de la Unión o de los Estados miembros y siempre que se den las garantías apropiadas, a fin de proteger datos personales y otros

derechos fundamentales, cuando sea en interés público, en particular el tratamiento de datos personales en el ámbito de la legislación laboral, la legislación sobre protección social, incluidas las pensiones y con fines de seguridad, supervisión y alerta sanitaria, la prevención o control de enfermedades transmisibles y otras amenazas graves para la salud.(...)”

D’acord amb aquestes consideracions, el tractament de dades biomètriques requerirà no només la concurrència d’una de les bases jurídiques establertes a l’article 6 de l’RGPD sinó que, a més, haurà de concórrer alguna de les excepcions previstes a l’article 9.2 de l’RGPD.

Aquesta Autoritat ja havia analitzat, en dictàmens anteriors a l’entrada en vigor de l’RGPD (per exemple, CNS 9/2009, CNS 22/2009 o 22/2011), l’adequació a la normativa en matèria de protecció de dades personals dels sistemes de control d’accés i horari dels empleats de les administracions públiques mitjançant dades biomètriques (com l’empremta dactilar o un patró biomètric), concloent, d’acord amb diverses decisions judicials (STS de 2 de juliol de 2007, Auto del Tribunal Constitucional de 26 de febrer de 2007, SAN de 4 de març de 2010 o STJUE de la regió de Múrcia de 25 de gener de 2010), que podia resultar proporcionada la utilització de sistemes de control biomètric amb aquella finalitat.

En el cas que ens ocupa, l’habilitació prevista a l’article 6.1.e) RGPD (per a les universitats públiques) o la prevista a l’apartat 6.1.b) (per a les universitats privades), podrien habilitar el tractament de dades dels estudiants. Ara bé, amb l’aprovació de l’RGPD, i tal com posa de relleu el considerant 51 del mateix RGPD, en la mesura que les dades biomètriques han passat a ser considerades com una categoria especial de dades (art. 9.1 RGPD), caldrà que concorri alguna de les excepcions previstes a l’article 9.2 RGPD que permeten aixecar la prohibició general del tractament d’aquests tipus de dades establerta a l’article 9.1.

No sembla clara quina de les excepcions previstes a l’article 9.2 podria ser aplicable en el cas que ens ocupa, tota vegada que no sembla que es pugui basar en el consentiment (en aquest context difícilment podria considerar-se lliure). És obvi que si s’estableix com a sistema obligatori d’identificació no pot basar-se en el consentiment.

De la resta d’excepcions, tenint en compte la finalitat de la identificació, la única a la qual es podria apel·lar en principi, seria la prevista a la lletra g): “el tratamiento es necesario por razones de un interés público esencial, sobre la base del Derecho de la Unión o de los Estados miembros, que debe ser proporcional al objetivo perseguido, respetar en lo esencial el derecho a la protección de datos y establecer medidas adecuadas y específicas para proteger los intereses y derechos fundamentales del interesado”. Ara bé, per tal que pogués ser d’aplicació aquesta excepció, hauria d’haver estat establert sobre la base del dret de l’estat membre.

Pel que fa al rang de la norma de dret intern, el Considerant 41 estableix que “Cuando el presente Reglamento hace referencia a una base jurídica o a una medida legislativa, esto no exige necesariamente un acto legislativo adoptado por un parlamento, sin perjuicio de los requisitos de conformidad del ordenamiento constitucional del Estado miembro de que se trate.”.

Cal tenir en compte al respecte que, en el dret espanyol, la norma que estableixi el tractament haurà de ser una norma amb rang de llei, tal com es desprèn de l’article 53 CE en la mesura que comporta la limitació d’un dret fonamental, i tal com ha vingut a reconèixer la jurisprudència constitucional (SSTC 292/2000 i 76/2019, entre d’altres), del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (STJUE 08.04.2014, Digital Rights Ireland, entre d’altres) i del Tribunal

Europeu de Drets Humans (STEDH 07.06.2012, Cetro Europa 7 i Di Stefano vs. Itàlia, entre d'altres). En aquest sentit, l'article 9.2 de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD) estableix que “Los tratamientos de datos contemplados en las letras g), h) e i) del artículo 9.2 del Reglamento (UE) 2016/679 fundados en el Derecho español deberán estar amparados en una norma con rango de ley, que podrá establecer requisitos adicionales relativos a su seguridad y confidencialidad.”. Norma que, a més, haurà de ser proporcional i formulada en termes que resultin previsibles tant les requisits i condicions per a la seva aplicació, com les garanties adoptades (STC 76/2009).

Sigui com sigui, per la informació de què es disposa, no sembla que es compti amb una norma amb rang de llei que permeti dur a terme aquest tractament, per la qual cosa caldria descartar-lo. Al respecte sembla clar també que existeixen alternatives a l'abast amb una eficàcia similar a la identificació que es pot dur a terme a les proves presencials. A banda de la identificació directa a través del rostre i la veu dels alumnes (sense emprar procediments tècnics específics), la possibilitat de demanar l'exhibició del document nacional d'identitat, NIE, passaport o equivalent, i la possibilitat de comprovar-ho posteriorment, hauria de ser suficient a aquests efectes.]

Pregunta 12: Qui ha de gestionar, conèixer i tenir accés a les dades d'estudiants amb necessitats especials per la seva avaluació?

Tant la LOU com l'Estatut de l'Estudiant Universitari i la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social (RDLeg. 1/2013) garanteixen que el procés formatiu i d'avaluació dels estudiants amb diversitat funcional s'adapti a les seves necessitats, el que implicarà adaptacions metodològiques, temporals i espacials. Seran les universitats les que determinin els casos de l'alumnat amb necessitats especials per la seva avaluació.

Les universitats compten amb procediments específics que assegurin el coneixement i tractament d'aquesta informació personal per part de les unitats o serveis amb competència per a això. D'altra banda, en cada universitat existeixen procediments de notificació a aquells subjectes, inclosos en el seu cas el professorat, que han de conèixer de tals circumstàncies per assolir els objectius d'igualtat i preservar la privacitat dels subjectes afectats.

No obstant això, aquest coneixement ha d'estar presidit pels principis de minimització i finalitat en el tractament de dades personals (art. 5 RGPD), és a dir, limitat a la informació necessària per atendre les necessitats existents i per part, exclusivament, dels que hagin de prestar assistència o facilitar les mesures que es decideixin, sense que aquesta informació pugui ser compartida o comunicada als que no tinguin competència al respecte. En aquest sentit, el professorat només podrà conèixer i tractar les dades estrictament necessàries per al desenvolupament de la seva tasca. Així mateix, seria recomanable recordar, de manera molt precisa, els deures en matèria de seguretat i confidencialitat.

Pregunta 13: Es pot negar o oposar-se un estudiant a ser gravat durant el desenvolupament d'una prova d'avaluació? Com s'ha d'actuar en aquesta situació? Quines conseqüències té per l'alumnat?

En un procés d'avaluació tant estudiantat com professorat són titulars de les facultats que integren el contingut essencial del dret fonamental a la protecció de dades, és a dir:

Comentado [APDCAT9]: Pel que fa a la pregunta 13, la utilització de l'expressió “No obstant això, s'haurien de considerar els supòsits d'oposició al tractament, per exemple, quan derivin de circumstàncies relacionades amb la diversitat funcional, o la violència de gènere.” podria generar falses expectatives quan no sembla clara, a priori, la vinculació d'aquestes situacions amb l'estimació del dret d'oposició en un context com el que s'analitza.

informació o transparència, accés, rectificació, supressió, oposició, portabilitat i limitació del tractament (arts. 12 a 23 RGPD i arts. 11 a 18 LOPDGDD).

Amb caràcter general, la base de legitimació per al tractament invocada en el marc d'un procés d'avaluació no és el consentiment. Per això, sense desconèixer que les persones interessades sempre poden invocar els seus drets, cal tenir en compte que:

- L'oposició al tractament o la supressió de dades personals relacionades amb aquells aspectes que configuren la prova subjecta a avaluació usualment resultarà denegada prevalent el deure de conservació de la mateixa.
- No obstant això, s'haurien de considerar els supòsits d'oposició al tractament, per exemple, quan derivin de circumstàncies relacionades amb la diversitat funcional, o la violència de gènere.
- Es recomana per això, que la informació prèvia a la realització de l'examen disposi d'una via o procediment formal que permeti a la institució universitària conèixer aquests supòsits amb la deguda antelació.

La negativa d'un o una estudiant a ser gravat, sempre que no hi hagi causes degudament justificades, i no hi hagi altres mitjans que permetin identificar-lo i acreditar la realització de la seva prova d'avaluació, tindran la repercussió acadèmica que determinin les universitats. És important que aquest extrem sigui comunicat a l'alumnat.

Pregunta 14: Es pot negar el professorat a ser gravat durant el desenvolupament d'una prova d'avaluació? Com s'ha d'actuar en aquesta situació? Quines conseqüències té pel professorat?

Tal com ha quedat assenyalat, el professorat, a l'igual que l'estudiantat, són titulars dels drets que el RGPD i la LOPDGDD els atribueixen (arts. 12 a 23 RGPD i arts. 11 a 18 LOPDGDD): informació o transparència, accés, rectificació, supressió, oposició, portabilitat, limitació del tractament.

Amb caràcter general, la base de legitimació per al tractament de dades personals amb el personal de les universitats, públiques o privades, ja siguin personal funcionari o laboral, no obeeix a la regla del consentiment, sinó que es sustenta sobre la base del seu nomenament públic o de la seva contractació. I en el cas de l'enregistrament d'una prova d'avaluació, el tractament de les seves dades obeeix a una utilització instrumental de la seva figura en l'exercici dels drets de l'alumnat a ser avaluat amb objectivitat i per seguretat jurídica el procés administratiu dut a terme.

Així les coses, en un procés d'avaluació, quan la normativa universitària o acadèmica reconegui el dret o el deure de gravació per motius de seguretat jurídica de la prova realitzada, el professorat no pot oposar-se a aquesta.

Pregunta 15: Pot un estudiant sol·licitar accedir a les seves imatges o demanar que es rectifiquin o cancel·lin?

Com a part de les facultats que integren el dret a la protecció de dades personals tractament (arts. 12 a 23 RGPD i arts. 11 a 18 LOPDGDD), l'alumnat podrà sol·licitar l'accés a les seves imatges, sempre que les mateixes hagin estat gravades, be com a evidència de la seva prova d'avaluació, pel que haurà de seguir el corresponent tràmit de revisió que preveu la

Comentado [APDCAT10]: A la resposta a la pregunta 14 s'exclou la possibilitat que els docents puguin exercir el seu dret d'oposició en la gravació de proves d'avaluació ("no poto posar-se a aquesta"). No sembla que a priori es pugui establir aquesta conclusió, especialment perquè, a diferència de les classes virtuals, en una prova d'avaluació pot no ser essencial la captació del docent. Els docents tenen aquest dret com qualsevol altra persona, i la procedència o no d'estimar l'exercici d'aquest dret dependrà de les circumstàncies del cas concret d'acord amb l'article 21 RGPD.

normativa acadèmica; be com a facultat que l'atorga el seu dret de protecció de dades, per a això caldrà tenir en compte el període de conservació d'aquestes imatges, el que també vindrà determinat en l'esmentada normativa acadèmica.

En relació a la possibilitat de l'estudiantat de sol·licitar la rectificació de les seves imatges en les proves d'avaluació, per la seva pròpia naturalesa la conservació d'una prova d'avaluació únicament admetrà la rectificació en casos com els relatius a la identificació de les persones concernides.

Finalment, en relació a la possibilitat de sol·licitar la cancel·lació o supressió de dades personals relacionades amb aquells casos en què la gravació serveixi com a evidència de l'avaluació, com a regla general, resultarà denegada aquesta petició prevalent el deure de conservació de la mateixa tal i com es disposi en la normativa acadèmica corresponent.

Pregunta 16: Durant quant de temps s'han de conservar les proves d'avaluació gravades online?

La conservació de les proves d'avaluació, ja siguin realitzades de forma presencial o de forma online, s'haurà d'atènyer a les normes de conservació de les proves d'avaluació que estableixin cadascuna de les universitats.

L'Estatut del Estudiant Universitari indica (art. 29.3) que serà el professorat responsable de l'assignatura avaluada qui haurà de conservar les proves i les seves evidències fins a la finalització de el curs acadèmic següent en els termes que preveu la normativa autonòmica i de la pròpia universitat. En els supòsits de petició de revisió o de recurs contra la qualificació i, d'acord amb l'esmentada normativa, s'han de conservar fins que hi hagi resolució ferma.

Així doncs, l'enregistrament d'aquelles proves i evidències d'avaluació s'haurà de conservar durant el temps que prevegin cadascuna de les universitats per a aquests supòsits.

Es recorda en aquest punt que la conservació de les proves i les seves evidències no s'ha de realitzar en equips personals propis sinó a través dels espais virtuals habilitats per les universitats com, per exemple, les aules virtuals. Així mateix, en cas de no resultar possible la portabilitat de la informació del procés d'avaluació s'haurà de disposar d'un acord de servei amb el proveïdor de l'eina que garanteixi la durabilitat i accessibilitat a les evidències.

Pregunta 17: Com s'han de publicar les qualificacions durant l'avaluació online?

La publicació de les qualificacions en un procés d'avaluació online segueix les mateixes regles que la seva publicació durant un procés d'avaluació presencial: s'han de publicar en els espais virtuals habilitats a aquest fi i als quals només pugui accedir l'alumnat implicat en el procés d'avaluació, mai en espais oberts als cercadors.

La forma en què procedir a publicar les qualificacions -fet habilitat per la LOU- ha de, en primer lloc, estar limitada a les dades mínimes necessàries perquè l'estudiantat pugui identificar-se (art. 5.1.c) RGPD); i, en segon lloc, seguir les Orientacions de l'AEPD sobre publicació dels documents d'identificació personal (disp. adic. 7a LOPDGGD). Així:

- Es desaconsella la publicació mitjançant l'ús de documents adjuntats a l'aula com a documents PDF, sent el recomanable l'ús de mòduls de gestió de qualificacions de la pròpia plataforma institucional.

Comentado [APDCAT11]: La resposta a la pregunta 17 es remet a les orientacions de l'AEPD sobre la identificació de les persones interessades en publicacions. Al respecte cal dir que les esmentades orientacions van ser adoptades conjuntament per l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, l'Agència Basca de Protecció de Dades i el Consell de Transparència i Protecció de Dades d'Andalusia. Per això, la remissió hauria de ser a les orientacions publicades per les diferents autoritats de protecció de dades. En concret en el cas de l'APDCAT, aquestes orientacions estan publicades al seu web <https://apdcat.gencat.cat/web/.content/01-autoritat/normativa/documentos/VAR-9-2019-orientacio-disposicio-addicional-7-cat.pdf>.

- Les qualificacions es publicaran principalment amb nom i cognoms dels i les estudiants i la qualificació obtinguda.
- En el cas que pugui donar-se la situació que en un mateix grup dos estudiants coincideixin en nom i cognoms, podrà utilitzar-se també el DNI.
- Si es procedeix a utilitzar el DNI, aquest mai apareixerà de forma completa, sinó que haurà d'aparèixer de manera ofuscada seguint les Orientacions de l'AEPD al respecte (<https://www.aepd.es/sites/default/files/2019-09/orientacions-da7.pdf>).

D'altra banda, atenent el principi de finalitat del tractament, cal recordar que:

- La publicació de les qualificacions a les aules virtuals o espais habilitats a tal efecte, únicament es mantindrà accessible durant el període que preveu la normativa acadèmica, garantint el seu coneixement pels interessats, així com l'exercici dels drets de revisió i, si escau, posterior reclamació.
- Resulta convenient informar l'estudiantat de la finalitat de la publicació i la prohibició expressa de fer ús per a fins diferents i, en particular, respecte de les qualificacions d'altres persones.

Pregunta 18: Com s'han de fer les revisions de les proves d'avaluació online? Es poden enviar per correu electrònic les evidències de l'avaluació?

La revisió, davant la situació de no presencialitat fruit de la situació provocada pel coronavirus, haurà de seguir una modalitat *online*.

Atenent als principis de transparència i seguretat jurídica, s'ha d'informar de manera clara i precisa de terminis i manera de revisió per part de professorat, seguint en tot cas la regla general i terminis de revisió que preveu la normativa acadèmica i universitària.

Per a les revisions s'utilitzaran els mitjans que estableix la universitat. Si bé, usualment es produiran les revisions de forma asincrònica amb la presentació d'al·legacions per part de l'alumnat i per anotacions del professorat a través de la corresponent aula virtual, de traslladar-se el model de revisió presencial a un entorn *online* es podrien, així mateix, emprar mètodes de videoconferència.

El grup de treball de DPDs de la CRUE desaconsella l'ús del correu electrònic no només per la possible afectació a les expectatives de privacitat dels usuaris, sinó perquè, a més, els comptes de correu electrònic són més vulnerables en termes de seguretat, permeten descàrregues no recomanables, i fins i tot esborrats accidentals que podrien afectar el manteniment d'evidències imprescindibles per salvaguardar els drets de les persones avaluades.

Així mateix, hem de recordar que de la mateixa manera que els procediments d'avaluació havien de ser adaptats a les necessitats específiques dels estudiants amb diversitat funcional, també ho han de ser els procediments de revisió.

Pregunta 19: Quin procediment s'ha de seguir davant d'una incidència en el procés d'avaluació?

Durant un procés d'avaluació *online* ens podem trobar no només amb les incidències pròpies i comunes a les proves presencials, sinó amb incidències de tipus tècnic.

La detecció d'actes fraudulents es sotmetrà als procediments de disciplina universitària previstos acadèmicament, i seguint el que estableix el Reglament de Disciplina Acadèmica (Decret de 8 de setembre de 1954). El tractament de la informació necessària pel referit procés haurà de seguir les vies previstes en la normativa universitària i acadèmica i ser comunicat únicament i exclusivament als òrgans competents amb l'esmentada finalitat.

Davant les incidències per qüestions tècniques o sobrevingudes no imputables a cap dels subjectes que intervenen - entre les que s'hauran de valorar les derivades dels efectes de ser víctima, directament o indirecta, del coronavirus -, s'haurà d'habilitar un dia i hores diferents per la seva realització. Això implicarà, en l'actual situació, tenir en compte no només el que preveu la normativa acadèmica, sinó la disponibilitat i el suport tècnic necessari i existent.

Es recorda en aquest punt la necessitat de comptar amb un canal de comunicació d'incidències que sigui conegut per professorat i alumnat, i amb serveis que facin viable la portabilitat de la informació del procés d'avaluació, així com la seva durabilitat i accessibilitat a les necessàries evidències de realització de la prova d'avaluació i de les incidències ocorregudes.

6. Preguntes relacionades amb l'àmbit de la investigació

Les universitats són centres de generació i transferència de coneixement que, entre les seves funcions, es dediquen a la recerca. En aquest sentit, l'aparició del coronavirus ha generat tot un seguit de projectes d'investigació que impliquen, en molts casos, el maneig d'un elevat nombre de dades personals, que en molts casos són dades relacionades amb la salut del subjecte.

Entre les preguntes freqüents que sorgeixen en aquest terreny podem destacar les següents:

Pregunta 20: Poden eliminar-se alguns dels requisits que es venien exigint en matèria de protecció de dades als projectes d'investigació, a causa de la urgència de la situació?

No. Les recerques sobre el COVID-19, siguin o no urgents, estan sotmeses a les previsions ja establertes sobre recerca i protecció de dades. En aquest sentit tingui's en compte que la normativa de protecció de dades ens ofereix les eines necessàries per a protegir aquest dret fonamental i adaptar-se a una situació com l'actual (Informe AEPD N/REF: 0017/2020).

El tractament de dades amb finalitats de recerca científica estarà subjecte a les garanties adequades per als drets i les llibertats dels interessats. D'aquesta manera es disposarà de les mesures tècniques i organitzatives pertinents per a aquesta comesa, amb especial atenció al respecte del principi de minimització, és a dir, emprar només les dades adequades i pertinents en relació amb la fi perseguida (arts. 5 i 89 RGPD).

En aquest sentit, convé destacar que recerques amb dades de salut, i moltes altres amb dades sensibles, de col·lectius vulnerables, de víctimes de violència de gènere, amb dades genètiques, biomètriques, etc., requereixen, a part del seu "registre d'activitats de tractament", d'un "informe d'avaluació d'impacte" elaborat amb l'ajuda i assessorament del DPD (veure la llista completa de tractaments de dades personals que requereixen informe

Comentado [APDCAT12]: En aquest apartat es recull en diferents preguntes diversos aspectes relatius a la utilització de dades amb finalitats d'investigació. En realitat, si bé la situació derivada del COVID19 presenta alguna problemàtica específica, les consideracions que es recullen a la Guia no es refereixen en la seva major part a la situació derivada del COVID19 sinó al règim ordinari aplicable a la investigació. Però a més, en dividir-se en diverses preguntes els diferents aspectes del règim aplicable, pot donar la sensació llegint separatament cadascuna d'elles que només es recull de manera parcial el règim aplicable i això pot donar lloc a confusions. Seria més aclaridor centrar aquest tema fent referència als articles 5.1.b) 9.2.j), 89 RGPD i DA 17a de l'LOPDGDD i potser refondre alguna de les preguntes.

Comentado [APDCAT13]: Les consideracions fetes en les preguntes anteriors es poden fer extensibles a la pregunta 20. En aquest cas la llista de l'APDCAT de tractaments que s'han de sotmetre a AIPD es pot trobar a: https://apdcat.gencat.cat/web/.content/02-drets_i_obligacions/obligacions/documents/Lista-DPIA-CAT.pdf

d'avaluació d'impacte en <https://www.aepd.es/sites/default/files/2019-09/listas-dpia-es-35-4.pdf>).

Pregunta 21: És necessari que els DPDs revisin les investigacions sobre el COVID-19?

Depèn de l'objecte de la investigació. Òbviament les investigacions en plantes o animals no requereixen de la presència del DPD, però si la investigació necessita utilitzar i tractar dades personals ha de comptar amb el seu assessorament.

En aquest sentit cal recordar l'existència de Comitès d'ètica, especialment en la recerca biomèdica, que han d'emetre informes previs. En aquests Comitès ha d'estar integrat el DPD o, en defecte d'això, un expert amb coneixements suficients en el RGPD (disp. adic. 17a.2.g) LOPDGDD). Aquests Comitès haurien de participar en tota investigació amb dades personals, atès que la Unió Europea entén que la "ètica de les dades" inclou aquelles investigacions amb persones físiques en la qual es tracten dades personals, i complir amb els diferents aspectes que conformen el dret de protecció de dades de caràcter personal és un requeriment ètic en si mateix, al marge de les consideracions jurídiques.

En el cas que la universitat no hagués inclòs en el Comitè d'ètica al DPD, també és necessari la supervisió del projecte de investigació per part d'aquest quan aquest projecte requereixi el tractament de dades personals. En efecte, la normativa preveu que responsables i encarregats de tractament garanteixin que el DPD participi de manera adequada i en temps oportú en totes les qüestions relatives a la protecció de dades personals (arts. 38 i 39 RGPD).

Pregunta 22: Si en el projecte del COVID-19 participen varies entitats, com gestionem el compliment de la normativa de protecció de dades? S'han de firmar convenis?

És necessari realitzar una anàlisi prèvia de la situació i de les funcions que tingui cada soci per a determinar com procedeix actuar. Convé que aquesta anàlisi sigui supervisada pel DPD.

En principi, cabrien dues situacions teòriques:

- d'una banda, si hi ha una entitat líder, llavors ella serà la responsable del tractament de dades personals i la resta hauran de signar un contracte d'encarregat de tractament (en la mesura en què tracten dades per compte d'aquell responsable);
- d'altra banda, si no existeix tal líder únic ja que les entitats determinen conjuntament els objectius i els mitjans del tractament de dades, en aquest cas totes elles seran corresponsables de tractament i hauran de signar un acord d'aquesta naturalesa.

Com es veu, en tots dos casos cal signar un acord entre les parts (arts. 26 i 28 RGPD, i 28 i 29 LOPDGDD). Aquest instrument jurídic establirà la relació entre els socis i fixarà les clàusules que defineixin les obligacions respectives en matèria de protecció de dades (<https://www.aepd.es/media/guias/guia-directrices-contratos.pdf>).

Si es produeixen transferències de dades a tercers països, és a dir, fora de la Unió Europea, han d'existir garanties adequades (arts. 46 RGPD i 41 i 42 LOPDGDD), encara que el convenient és consultar amb el DPD ja que pot haver-hi diferents opcions que inclouen casos excepcionals.

Pregunta 23: Com informo els membres de la meua comunitat universitària sobre un projecte del COVID-19 per si els interessa participar en ell?

L'opció més senzilla és pujar el corresponent anunci en la web de la universitat incorporant un contacte a aquest efecte. També és possible que ja existeixi una zona de comunicació de projectes en aquesta web.

Una altra opció vàlida pot ser usar una llista de distribució, sempre que presenti garanties i la pròpia universitat la supervisi. La gestió d'aquest directori ha d'estar donada d'alta en el registre d'activitats de tractament de la universitat. En general, caldrà contactar amb els responsables de comunicació de la universitat perquè validin la sol·licitud.

Al marge d'aquestes qüestions, també és efectiu dissenyar un pdf, document electrònic o enllaç per a la seva difusió a través dels canals institucionals corporatius en xarxes socials.

Pregunta 24: I què passa amb la investigació en salut?

Tenint en compte la seva rellevància, la recerca en salut té previsions específiques, que esquemàticament són les següents:

- Encara que es pugui sol·licitar el consentiment per als projectes de recerca, en situacions d'excepcional rellevància i gravetat les autoritats sanitàries poden dur a terme estudis científics sense aquest consentiment dels afectats.
- El Comitè Europeu de Protecció de Dades, no obstant això, considera més apropiades que el consentiment, les bases d'interès públic (quan l'assaig sigui resultat d'una tasca encomanada a un organisme públic o privat per una llei nacional) o d'interès legítim (disposició addicional 17.2.d) LOPDGD).
- En el cas d'assajos clínics desenvolupats amb base en el consentiment són vàlids, però s'aconsella revisar la informació subministrada en el seu moment per, en el seu cas, complementar-la, d'acord amb els arts. 13 i 14 RGPD.
- El RGPD permet tant el tractament com la cessió de dades sense consentiment quan sigui necessari per a "protegir interessos vitals de l'interessat o d'una altra persona física" (considerants 46 i 112 RGPD i arts. 9.1.c) i 49.1.f) RGPD).
- Es permet reutilitzar les dades per a finalitats o àrees de recerca relacionades amb l'àrea en la qual s'integrés científicament l'estudi inicial (amb l'autorització del Comitè d'ètica). No obstant això, en assajos clínics s'exigeix un consentiment específic (encara que pot no ser imprescindible aquest últim perquè l'art. 5.1.b RGPD permet el tractament ulterior de les dades amb finalitats de recerca sempre que es compleixin les salvaguardes establertes en l'art. 89 RGPD).
- Es poden excepcionar determinats drets de protecció de dades (accés, rectificació, limitació i oposició) en certes circumstàncies (disp. adic. 17a.2.e) LOPDGD);
- És lícit l'ús de dades personals pseudonimitzades, sempre que hi hagi una separació tècnica i funcional entre l'equip investigador i els qui realitzen la pseudonimització, i que en l'equip d'investigació existeixi un compromís exprés de confidencialitat i s'adoptin mesures de seguretat específiques (amb l'autorització del Comitè d'ètica).

Quan es tracten dades amb finalitats de recerca en salut pública, a més del que s'ha dit, caldrà realitzar una avaluació d'impacte per a determinar els riscos, sotmetre aquesta investigació a les normes de qualitat, adoptar mesures perquè els investigadors no accedeixin a dades d'identificació dels interessats, i, en el cas de promotores d'assajos clínics no europeus,

Comentado [APDCAT14]: A la pregunta 24, en el quart punt, es fa referència a la protecció dels interessos vitals com a excepció per a permetre el tractament de categories especials de dades (entre elles les de salut). No obstant això, cal tenir en compte no només el caràcter subsidiari d'aquesta excepció (Considerant 46 de l'RGPD), és a dir, que només seria aplicable si no existeix alguna altra excepció que pugui permetre el tractament, sinó també, especialment, el fet que la possibilitat d'emprar categories especials de dades per a la investigació està prevista a la lletra j) de l'article 9.2 RGPD, la qual requereix una norma amb rang de llei que estableixi les garanties adequades. En aquest sentit, per a la investigació amb dades de salut cal atendre a la regulació específica prevista a la DA 17 LOPDGD).

En concret, i com a situació estretament vinculada a la situació sanitària actual, convé tenir present la possibilitat prevista a la lletra b) de l'apartat segon de la DA 17a de l'LOPDGD, que ja preveu un règim excepcional per a la investigació en situacions d'excepcional gravetat per motius de salut pública. L'aplicació d'aquest supòsit està previst però per a les autoritats sanitàries i autoritats públiques amb competències en vigilància de la salut pública.

Comentado [APDCAT15]: Per altra banda, en el punt 5 de la mateixa pregunta 24 s'observa una confusió entre el consentiment en matèria de protecció de dades i el consentiment establert a la normativa reguladora dels assajos clínics, que caldria diferenciar.

designar un representant legal establert a la Unió Europea (arts. 9 i 89 RGPD; disp. adic. 17ª LOPDGDD).

Pregunta 25: Com pseudonimitzo les dades de la meua recerca?

Per pseudonimització cal entendre el tractament de dades personals de manera tal que ja no puguin atribuir-se a un interessat sense utilitzar informació addicional, sempre que aquesta informació addicional figuri per separat i estigui subjecta a mesures tècniques i organitzatives destinades a impedir aquesta reversió.

Existeixen diverses tècniques per a pseudonimitzar dades, per la qual cosa el més recomanable és consultar al responsable de seguretat o al responsable d'informació de la universitat, o, en defecte d'això, als serveis informàtics. També pot consultar-se l'estudi de l'AEPD sobre la tècnica Hash <https://www.aepd.es/sites/default/files/2019-11/estudio-hash-anonimidad.pdf>

Cal tenir present que la reversió no autoritzada de la pseudonimització és un risc pels drets i llibertats de les persones físiques, per la qual cosa el responsable i l'encarregat de tractament han d'adoptar les mesures adequades, tècniques i organitzatives, perquè no succeeixi tal violació de seguretat de les dades (considerants 26, 28, 29, 75, 85 i 156 RGPD i arts. 4.5, 6.4.e), 25.1, 32.1.a), 40.2.d) i 89.1 RGPD; i 28.2.a) i disp. adic. 17a LOPDGDD).

En les finalitats de recerca científica el més recomanable és acudir a la pseudonimització, sempre que d'aquesta forma puguin aconseguir-se aquestes finalitats. Si les finalitats es poden aconseguir mitjançant un tractament ulterior que no permeti la identificació dels interessats, llavors la pseudonimització es torna obligatòria. En recerca en salut hi ha previsions específiques (ens remetem a la pregunta anterior).

Pregunta 26: Què s'ha de fer quan no és possible obtenir el consentiment de l'interessat i les dades personals no es poden dissociar?

Com a regla especial, la LOPDGDD permet a les autoritats sanitàries i institucions públiques amb competències en vigilància de la salut pública dur a terme estudis científics sense el consentiment dels afectats en situacions d'excepcional rellevància i gravetat per a la salut pública (disp. adic. 17a.2.b) LOPDGDD).

Al marge de l'exposat, i excepte causa molt justificada, com és la protecció d'interessos vitals de les persones, l'accés a dades d'històries clíniques només està legalment previst, al marge de les recerques judicials, per a les autoritats de la sanitat pública, "per raons epidemiològiques o de protecció de la salut pública" i amb una sèrie de garanties i justificacions, per la qual cosa només podria realitzar-se a través d'elles i amb la seva pertinent autorització, en la forma prevista en la legislació sobre drets del pacient (art. 16 Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica).

Comentado [APDCAT16]: La pregunta 26 es refereix a aquesta qüestió [la qüestió referida en el punt 4 de la pregunta 24], però ho fa de manera força confusa i situant la possibilitat prevista a la lletra b) de l'apartat 2 de la DA 17a com una possibilitat subsidiària quan les universitats no comptin amb el consentiment ni es pugui fer la investigació amb dades pseudonimitzades. La possibilitat prevista a la lletra b) però no seria una via per a que les universitats duguin a terme els seus propis projectes d'investigació, sinó només per a les autoritats sanitàries i autoritats públiques amb competències en vigilància de la salut pública, sens perjudici que les universitats puguin participar en els projectes d'aquestes autoritats. En aquests casos la participació de les universitats podria articular-se a través dels mecanismes a que es refereix la resposta a la pregunta 22.

Pregunta 27: Haig de presentar el meu projecte al Comitè d'ètica o bioètica?

La regulació d'aquests Comitès és diversa tenint en compte la diferent normativa sectorial. També la situació en les universitats no és homogènia en aquest tema.

En la normativa sobre recerca biomèdica aquesta obligació és evident al preveure's l'existència de Comitès d'ètica de la investigació. Aquests Comitès tenen com a missió garantir el respecte a la dignitat, integritat i identitat de l'ésser humà pel que fa a la recerca amb humans, amb mostres biològiques o amb dades d'origen humà, així com promoure un comportament ètic en la investigació. Per tant, entre les seves competències està el vetllar pel compliment de la normativa vigent aplicable en matèria de protecció de dades i de recerca.

De fet, la pròpia LOPDGDD obliga al fet que els Comitès d'ètica en l'àmbit de la salut, biomèdic o del medicament, integrin al DPD o, en defecte d'això, un expert amb els coneixements previstos en el RGPD (disposició adicional 17a.2.h) LOPDGDD; Llei 14/2007, de 3 de juliol, de Recerca biomèdica).

Pregunta 28: Cal tenir present l'Esquema Nacional de Seguretat (ENS)?

L'ENS és, bàsicament, un conjunt de mesures de seguretat d'obligatori compliment per a les universitats públiques. Les universitats privades no estan subjectes a aquest, però poden adherir-se. L'objectiu de l'ENS és fonamentar la confiança en que els sistemes d'informació prestaran els seus serveis i custodiaran la informació d'acord amb les seves especificacions funcionals, sense interrupcions o modificacions fora de control, i sense que la informació pugui arribar al coneixement de persones no autoritzades (Reial decret 3/2010, de 8 de gener, pel qual es regula l'Esquema Nacional de Seguretat en l'àmbit de l'Administració Electrònica).

En qualsevol cas, resulta fonamental que, tenint en compte la naturalesa, l'àmbit, el context i les finalitats del tractament, així com els riscos de diversa probabilitat i gravetat per als drets i llibertats de les persones físiques, el responsable del projecte d'investigació apliqui les mesures tècniques i organitzatives apropiades per a garantir un nivell de seguretat adequat al risc detectat, mesures que, en l'àmbit de les universitats públiques, hauran de ser conformes amb les que conté l'ENS (disp. adic. 1a LOPDGDD).

Així mateix, en matèria de seguretat, tot investigador ha de saber que més important que les mesures generals de seguretat, són les mesures de seguretat individuals i específiques que s'han d'adoptar per part de tots els investigadors per a protegir les dades personals.

7. Preguntes relacionades amb el tractament de dades de salut en l'entorn laboral i en la gestió del teletreball

Les universitats, públiques i privades, estan enfrontant-se a tractaments no previstos de dades personals (incloent dades de categories especials, com els de salut) tant dels seus empleats com d'altres membres o persones vinculades a la comunitat universitària, o dels seus familiars. En particular, en la gestió de plans especials de contingència en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, així com en la implantació urgent del teletreball.

Treballar en remot en temps del COVID-19 implica protegir la salut de tots, protegir les dades personals i protegir la intimitat i el dret a la desconnexió digital. Les qüestions que poden sorgir s'alineen en els escenaris descrits.

El RGPD i la LOPDGD, en conjunció amb altres normes sectorials (estatals o autonòmiques) i, particularment, les que s'estan adoptant en el context de la declaració de l'Estat d'Alarma per a fer front de manera immediata i eficaç a aquesta conjuntura, contenen les regles necessàries per a permetre legítimament aquests tractaments. Aquest conjunt de normes ens ha de permetre afrontar aquests nous tractaments de plena conformitat amb la normativa de protecció de dades personals.

Entre les preguntes freqüents que es plantegen en aquest terreny podem destacar les següents:

7.1. Protecció de les dades de salut en l'entorn laboral

Pregunta 29: Pot la universitat tractar la informació de si els seus treballadors estan infectats del coronavirus? Pot la universitat tractar de detectar a les persones infectades integrants de la seva comunitat?

La dada de salut és una dada de categoria especial pel que el seu tractament a més d'una de les bases de legitimació contingudes en l'art. 6 RGPD requereix que es doni alguna de les circumstàncies de l'art. 9.2 RGPD entre els quals als presents efectes interessen les contingudes en les seves lletres b), c), h) i i).

En aquest sentit, cal concloure que la clàusula d'interès vital es projecta no sols sobre la persona interessada sinó també sobre altres persones físiques, entre les quals òbviament cal incloure l'entorn de treball i la comunitat universitària

Igualment la Llei de Prevenció de Riscos Laborals imposa, d'una banda, l'obligació de l'empleat de comunicar qualsevol situació que, al seu judici, comporti, per motius raonables, un risc per a la seguretat i la salut dels treballadors; i per un altre l'obligació de l'ocupador de protegir la salut dels seus empleats, podent realitzar-los els reconeixements imprescindibles per a verificar si l'estat de salut del treballador pot constituir un perill per a aquest, per als altres treballadors o per a altres persones relacionades amb l'empresa, previ informe dels representants dels treballadors i conforme al que es disposa en l'art. 22 de Llei de Prevenció de Riscos Laborals.

Aquesta informació també pot ser obtinguda mitjançant preguntes al personal. No obstant això, les preguntes haurien de limitar-se exclusivament a indagar sobre l'existència de símptomes, o si la persona treballadora ha estat diagnosticada com contagiada, o subjecta a quarantena. Resultaria contrari al principi de minimització de dades la circulació de qüestionaris de salut extensos i detallats, o que incloguin preguntes no relacionades amb la malaltia.

En conseqüència, haurien d'entendre's adequats tots els tractaments de dades personals que, d'acord amb la legislació vigent i complint amb les garanties adequades, vagin dirigits a la detecció precoç del coronavirus, inclosos aquells controls mèdics que s'imposin des del punt de vista del desenvolupament de vigilància obligatòria de la salut. Aquestes mesures, seran particularment rellevants en casos de clíniques universitàries, centres que comptin amb professionals amb plaça vinculada exposats al risc, o professionals i/o estudiants amb el risc d'exposició a l'agent infeccios.

Comentado [APDCAT17]: A la resposta a la pregunta 29 es dona una especial rellevància a l'interès vital com habilitació per al tractament de dades dels treballadors, sense tenir en compte, com ja s'ha exposat, que es tracta d'una habilitació subsidiària (Considerant 46 RGPD). Cal tenir en compte que la normativa vigent ja estableix previsions que habiliten el tractament, no només la normativa de prevenció de riscos laborals que se cita en la resposta, sinó també la normativa de salut pública (p. ex. art. 33 de la Llei 33/2011, de 4 de octubre, general de salut pública).

Pregunta 30: Poden transmetre aquesta informació al personal de la universitat?

La comunicació de dades personals, en la seva condició de tractament de dades personals, ha de complir amb els requisits exigibles per l'art. 6 RGPD i, en el present suposat, per l'art. 9.2 RGPD.

Així s'haurà de ponderar necessàriament els interessos en joc, especialment el dret d'altres persones a la protecció de la seva salut, havent de respectar-se especialment el principi de minimització de dades, de manera que només es transmeti la informació necessària per a aconseguir la finalitat, evitant en tot moment identificar o donar dades que permetin la identificació del personal afectat per la malaltia i preferentment en coordinació amb els Serveis de Prevenció.

Comentado [APDCAT18]: La pregunta 30 i la seva resposta resulta confusa, atès que no queda clar ni a quina informació es refereix la pregunta, ni s'indica en la resposta quina seria la base jurídica i l'excepció de l'article 9.2 que habilitaria la comunicació.

Pregunta 31: Es pot demanar a les persones treballadores i visitants de la universitat dades sobre països que hagin visitat anteriorment, o si presenten simptomatologia relacionada amb el coronavirus?

La Llei de Prevenció de Riscos Laborals, en el seu art. 21, imposa l'obligació de l'ocupador de protegir la salut dels seus empleats, podent realitzar els reconeixements imprescindibles per a verificar si l'estat de salut del treballador pot constituir un perill per a aquest, per als altres treballadors o per a altres persones relacionades amb l'empresa, previ informe dels representants dels treballadors i conforme al que es disposa en l'art. 22 Llei de Prevenció de Riscos Laborals.

Aquesta informació també pot ser obtinguda mitjançant preguntes al personal. Així mateix, amb la finalitat preventiva d'evitar la propagació del virus i per interès vital de la comunitat universitària, es podrà consultar als visitants de la institució. No obstant això, les preguntes haurien de limitar-se exclusivament a indagar sobre l'existència de símptomes, o si la persona treballadora ha estat diagnosticada com contagiada, o subjecta a quarantena. Resultaria contrari al principi de minimització de dades la circulació de qüestionaris de salut extensos i detallats, o que incloguin preguntes no relacionades amb la malaltia.

Comentado [APDCAT19]: Al segon paràgraf de la resposta a la pregunta 31, es considera que les universitats poden preguntar a les persones visitants de la universitat dades sobre els països que han visitat anteriorment o si presenten simptomatologia relacionada amb el coronavirus. Segons s'exposa, això es basaria en la protecció de l'interès vital de la comunitat universitària.

Pregunta 32: Es poden tractar les dades de salut de les persones treballadores relacionats amb el coronavirus?

La dada de salut és una dada de categoria especial pel que el seu tractament a més d'una de les bases de legitimació contingudes en l'art. 6 RGPD requereix que es doni alguna de les circumstàncies de l'art. 9.2 RGPD entre els quals als presents efectes interessin les contingudes en les seves lletres b), c), h) i i).

En aquest sentit, cal concloure que la clàusula d'interès vital es projecta no sols sobre la persona interessada sinó també sobre altres persones físiques, entre les quals òbviament cal incloure l'entorn de treball i la comunitat universitària.

L'obligació que la Llei de Prevenció de Riscos Laborals imposa de vetllar per la seguretat i salut dels seus empleats i d'adoptar les mesures necessàries necessita del tractament de dades de salut, sense perjudici que per part dels Serveis de Prevenció corresponents es realitzin els seguiments i comprovacions que siguin necessaris per a assegurar aquesta protecció.

No sembla però que l'habilitació de l'interès vital pugui habilitar una mesura com aquesta amb caràcter obligatori, tant pel que fa a la manca de competències de les universitats en aquesta matèria (en principi correspondria establir-ho, si escau, a les autoritats en matèria de salut pública), com per la manca de proporcionalitat de la mesura. En el cas que la universitat permeti l'accés a la Universitat de persones identificables diferents als seus treballadors, s'haurà de fer d'acord amb els requisits que hagin establert les autoritats en matèria de salut pública.

Comentado [APDCAT20]: Les consideracions fetes en la pregunta 29 són extensibles també a la pregunta 32, atès que en bona mesura duplica la resposta a la pregunta 29.

Pregunta 33: En quina mesura la universitat ha de cedir dades de personal contagiats pel COVID-19 a les autoritats sanitàries? Quines altres cessions de dades poden plantejar-se en aquest escenari?

La cessió de dades personals en relació amb l'epidèmia de COVID-19 ha d'enquadrar-se en la col·laboració amb les autoritats sanitàries i es realitzarà atenent els requeriments que realitzin les mateixes.

En el cas de la cessió de dades de personal contagiats pel COVID-19, com assenyalava l'AEPD, les dades poden, i haurien, a l'ésser una malaltia de declaració obligatòria, transmetre's a les autoritats sanitàries competents, preferiblement a través dels Serveis de Prevenció. La informació ha de proporcionar-se respectant els principis de finalitat, proporcionalitat i sempre dins del que s'estableix en les recomanacions o instruccions emeses per les autoritats competents, en particular les sanitàries.

Adicionalment, poden donar-se altres supòsits en els quals haguessin de subministrar-se les dades del professorat de les àrees de Ciències de la Salut a requeriment de l'autoritat sanitària competent, cal tenir en compte que són dades professionals i que la majoria de les universitats compten amb un directori dels seus professionals.

En relació amb el subministrament de dades d'estudiants en l'últim curs de Medicina o Infermeria per part de les universitats a les autoritats sanitàries competents, s'haurà de considerar l'aplicació dels diferents principis i interessos en joc.

La base de legitimitat en aquests casos, al no incloure informació sobre dades de salut, podria trobar-se en la lletra c) o en la lletra e) de l'art. 6 RGPD.

També pot plantejar-se un supòsit de cessió al revés, quan l'administració sanitària o un tercer comunica a les universitats casos de contagi confirmats de persones empleades seves. Quan un tercer (sigui una autoritat sanitària, un familiar o un altre treballador, per exemple) proporcioni a la universitat informació sobre la salut d'un dels seus empleats, la universitat actuarà conforme als protocols que tingui establerts per al compliment d'obligacions legals en l'àmbit laboral i especialment el relatiu a les seves obligacions en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, canalitzant aquesta informació a través dels Serveis de Prevenció.

Pregunta 34: En cas de quarantena preventiva o estar afectat pel coronavirus la persona treballadora té obligació d'informar el seu ocupador d'aquesta circumstància?

La Llei de Prevenció de Riscos Laborals imposa l'obligació al treballador d'informar immediatament el seu superior jeràrquic directe, i als treballadors designats per a realitzar activitats de protecció i de prevenció o, en el seu cas, al servei de prevenció, sobre qualsevol situació que, al seu judici, comporti, per motius raonables, un risc per a la seguretat i la salut dels treballadors.

Resulta evident amb la declaració de l'estat d'alarma i les mesures adoptades per les autoritats sanitàries que el fet d'estar afectat per coronavirus o en quarantena preventiva entraña un risc per a la salut dels treballadors pel que aquests estan obligats a comunicar aquesta situació, preferentment a través dels Serveis de Prevenció.

Pregunta 35: El personal de seguretat pot prendre la temperatura als treballadors amb la finalitat de detectar casos de coronavirus?

L'art. 21 Llei de Prevenció de Riscos Laborals estableix l'obligació per a l'ocupador d'informar del risc i de les mesures adoptades. Entre aquestes mesures pot estar la presa de temperatura per part del personal que controli l'accés. El tractament ha de garantir els principis recollits en el RGPD. Considerant que el fet de detectar símptomes febrils no suposa necessàriament que s'estigui malalt de COVID-19, l'avaluació haurà de realitzar-se a través dels Serveis de Prevenció.

El seguiment, en el seu cas, haurà de realitzar-se conforme a l'art. 22.6 Llei de Prevenció de Riscos Laborals, de manera que "les mesures de vigilància i control de la salut dels treballadors es duren a terme per personal sanitari amb competència tècnica, formació i capacitat acreditada".

Comentado [APDCAT21]: A la resposta a la pregunta 35 podria ser bo afegir-hi la conveniència que s'hagi establert un protocol per a tractar els casos que en el control d'entrada donin resultat positiu al control de temperatura, de manera segura des del punt de vista de salut pública, però garantint també en qualsevol cas la confidencialitat.

7.2. Protecció de dades personals en la gestió del teletreball

Pregunta 36: En les actuals circumstàncies quina és la base de legítimació per al teletreball, tant per als eventuals tractaments de dades, com per a l'adopció de la mesura en si mateixa?

Les circumstàncies actuals i el Dret aplicable, tant al teletreball com als tractaments que poguessin derivar d'aquesta nova modalitat de prestació del servei, es legitimen sobre la base de l'art. 6.1.c) RGPD, complint una obligació legal aplicable a la universitat, com a responsable d'aquests tractaments.

Així, observem com el Reial decret 463/2020, pel qual es declara l'estat d'alarma, va adoptar una sèrie de mesures en relació amb la limitació de la mobilitat de les persones, incloent desplaçaments al lloc de treball per a efectuar la prestació laboral, professional o empresària, a fi de contenir l'avanç del COVID-19 (art. 7). En l'àmbit educatiu, va suspendre l'activitat educativa presencial en tots els centres i etapes, cicles, graus, cursos i nivells d'ensenyament inclòs l'ensenyament universitari (art. 9.1) i, va establir que durant el període de suspensió es mantindrien les activitats educatives a través de les modalitats a distància i *online*, sempre que resultés possible (art. 9.2).

Enfront de la cessació temporal o reducció de l'activitat, el Reial decret llei 8/2020, de 17 de març, de mesures urgents extraordinàries per a fer front a l'impacte econòmic i social del COVID-19 (art. 5), dona caràcter preferent a la modalitat de treball a distància. I aquesta previsió abraça fins i tot a sectors, empreses o llocs de treball en les quals no estigués prevista aquesta modalitat.

Pregunta 37: Com ha de procedir-se davant els nous riscos per als drets i llibertats de les persones interessades en un context de teletreball?

En un context de teletreball, la universitat resta obligada a avaluar els riscos de diversa probabilitat i gravetat per als drets i llibertats de les persones físiques i aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades (art. 24 RGPD), que resultarà particularment rellevant en matèria de seguretat conforme a l'art. 32 RGPD.

Comentado [APDCAT22]: A la pregunta 37, si bé és cert que els riscos en matèria de seguretat són molt rellevants en matèria de teletreball, podria ser convenient fer referència també a altres riscos com ara, els riscos per a la privacitat dels treballadors i de les persones que conviuen amb ells o l'exactitud de les dades. Per altra banda, podria ser convenient remarcar que la referència a la seguretat de la informació cal entendre-la feta no només a la confidencialitat front accessos indeguts, sinó també a la disponibilitat i la integritat

Tant el DPD, com el responsable del tractament i el responsable de seguretat de la informació han de participar des de l'inici en el procés de disseny institucional del model de teletreball que s'adopti, atès que aplica el principi de seguretat proactiva des del disseny i per defecte (art. 25 RGPD), amb la finalitat de dissenyar i aplicar les mesures tècniques o organitzatives apropiades (art. 5.2 RGPD).

Els riscos per als drets i llibertats de les persones interessades en un context de teletreball resulten essencialment riscos vinculats a la seguretat i, en aquest sentit, ha de ser el responsable de seguretat, en les universitats públiques, qui, segons l'art. 10 de l'ENS, determinarà les decisions per a satisfer els requisits de seguretat de la informació i dels serveis. Per a això tindrà particularment en compte que les mesures a les quals es refereix l'art. 32 RGPD han de considerar les previsions de l'ENS en els següents articles: art. 16, sobre autorització i control d'accessos; art. 22, en relació amb altres sistemes d'informació interconnectats; art. 23 sobre registres d'activitat; així com les mesures de l'Annex II en matèria d'accés remot.

En el cas de les universitats privades, malgrat no tenir l'obligació legal recollida en la LOPDGDD, és recomanable adaptar un conjunt de controls similar als exigits per l'ENS.

Pregunta 38: S'ha de definir una política de protecció de la informació per a situacions de mobilitat o teletreball?

L'excepcional situació en la qual ens trobem ha abocat a la majoria de les universitats a posar en marxa solucions de teletreball provisionals, sense una prèvia planificació. Quan la situació es prolonga, és aconsellable realitzar una reflexió i adequar la implementació del teletreball, mitjançant la definició d'una política o normativa específica de protecció de la informació per a situacions de mobilitat o teletreball (en el marc de la política general (o polítiques) en matèria de protecció de dades i seguretat de la informació), en l'elaboració de la qual participin tant el DPD, com el responsable del tractament i el responsable de seguretat de la informació.

És recomanable que aquestes polítiques o normatives siguin planificades entre DPDs i Responsables de seguretat de la informació o òrgans corresponents, i rebin l'adequada difusió.

Pregunta 39: Està obligat el personal a subministrar el seu número de telèfon privat?

L'art. 5 Reial decret llei 8/2020, de 17 de març, de mesures urgents extraordinàries per a fer front a l'impacte econòmic i social del COVID-19 estableix el caràcter preferent del treball a distància.

Les universitats assignen a la seva personal adreces de correu electrònic, fins i tot individualitzades, i compten amb solucions de VoIP, que permeten disposar del telèfon de l'oficina a casa durant la jornada laboral.

Per tant, l'existència de mitjans menys invasius dels drets fonamentals del personal per a la comunicació amb ells comporta una resposta negativa a la petició del telèfon o correu electrònic personal, considerant suficients els mitjans ja disponibles, que podrien abastar el desviament d'anomenades a petició de l'interessat.

Pregunta 40: Poden els empleats fer ús de mitjans propis com a via de comunicació, amb els interessats o entre ells (Skype, WhatsApp, Telegram o equivalent)? Es poden crear grups de WhatsApp per a teletreball?

Els empleats han d'usar com a via de comunicació amb els interessats les vies i mitjans establerts per la universitat, ja sigui mitjançant l'ús dels correus institucionals que gestionin o d'altres eines utilitzades per a aquesta fi.

En el cas de la comunicació entre els propis empleats podríem trobar-nos en dos supòsits:

1. Aquests mitjans s'usen com a forma de comunicació per teletreballar.
2. Aquests mitjans s'utilitzen com a forma de comunicació entre companys de treball, però per a temes personals, no relacionats amb el seu treball en la universitat, que entraria, en la nostra opinió, dins de l'excepció d'activitats domèstiques de l'art. 2.2.c) RGPD i no estaria sotmès a aquest.

Quan les plataformes de missatgeria instantània s'usin com a forma de comunicació per al teletreball, estarem davant un tractament de dades que haurà de complir les exigències del RGPD, especialment el relatiu al compliment dels deures d'informació i del principi de protecció de dades des del disseny i per defecte i a la formalització de l'oportú contracte d'encarregat de tractament.

Hauran de preveure's les maneres de fer efectiu el dret a la desconnexió digital recollit en l'art. 88 LOPDGD, amb el qual es pretén garantir el respecte al temps de descans, permisos i vacances, així com la intimitat personal i familiar de l'empleat fora del temps de treball establert.

Pregunta 41: Quines recomanacions poden donar-se a les persones empleades per a protegir la privacitat i les dades personals de tercers als quals accedeixen durant el teletreball?

El teletreball no ha de suposar cap minvament en les obligacions que respecte a les obligacions de confidencialitat i secret incumbeixen a l'empleat quan accedeix a dades personals.

Adicionalment pot donar-se el supòsit que durant les sessions de teletreball es trobin situacions en què es realitzin contactes amb tercers que tenen el mateix dret a la protecció de la privacitat. En aquest sentit seria aconsellable que l'organitzador remeti als participants les recomanacions indicades en la pregunta anterior.

En la situació actual de confinament, es pot donar la circumstància que la privacitat i les dades personals de tercers als quals accedeix l'empleat durant la seva jornada laboral puguin ser coneguts per l'entorn familiar de l'empleat. En aquest supòsit l'empleat haurà d'extremar les precaucions expressades en la política de seguretat de la informació, podent adaptar-se en el seu cas les previstes quant a l'ús de BYOD. En qualsevol cas, hauran d'establir-se criteris d'accés als dispositius com, per exemple, diferenciació d'usuaris (compte específic per a teletreballar), ús de contrasenyes, el bloqueig de pantalles i el seu desbloqueig mitjançant contrasenyes, entre altres, i la resta de les indicades en la política o normativa sobre aquest tema. S'ha de valorar l'ús de la àudio-conferència o l'omissió de la visualització d'altres participants. Si és possible, preferir l'ús d'auriculars sobre el dels altaveus interns o externs, així com evitar l'ús de dades identificatives en les conferències que puguin ser sentides per terceres persones.

En la mateixa línia de la pregunta anterior, només es podran utilitzar aplicacions corporatives degudament llicenciades perquè no es plantegin problemes rellevants de protecció de dades.

Pregunta 42: Es pot controlar el teletreball?

El control del teletreball suposa l'adequació de les activitats de tractament ja sigui per la creació d'un nou tractament la base de legitimació del qual es trobaria en l'art. 6.1.b) en relació amb l'art. 6.1.c), tots dos del RGPD, o de la modificació de la ja existent.

Han de tenir-se en compte les mesures adoptades pels òrgans competents i, si escau, les polítiques de teletreball ja adoptades sempre dins del respecte a la protecció de la intimitat del teletreball i sense que el teletreball suposi un minvament en relació amb el dret al registre de la jornada laboral.

Quan el teletreball es realitzi a través de dispositius digitals aportats per la universitat sol es podrà accedir als mateixos “únicament als efectes de controlar el compliment de les obligacions estatutàries i de garantir la integritat d'aquests dispositius” (art. 87.2 LOPDGDD). En el cas que el teletreball es realitzi mitjançant dispositius digitals aportats pel treballador o funcionari, l'accés a aquest dispositiu no estaria permès puix que resultaria desproporcionat, excepte qüestions tècniques degudament justificades. En aquest sentit, afectaria el dret fonamental a la intimitat personal.

Pregunta 43: Com es pot controlar el teletreball (“fitxatge”) durant l'estat d'alarma?

Amb caràcter general ha de descartar-se la utilització de controls biomètrics com el reconeixement facial per existir mètodes alternatius menys intrusius. El control podria realitzar-se:

- Mitjançant el control dels accessos a les xarxes de les universitats (logs de connexió VPN) i als recursos de la universitat utilitzats per a la gestió, com podria ser la connexió a telèfons VoIP, a les bases de dades de gestió o als escriptoris de tramitació. Normalment aquests recursos requereixen que se subministri un usuari i una contrasenya única per cadascun dels empleats.
- També podria establir-se un sistema de fitxatge telemàtic a través d'una aplicació de fitxatge.
- L'ús de llistats de treballs i horari remesos pel treballador i validats pel responsable.

En tot cas, el sistema pel qual s'opti haurà de respectar el que s'estableix en els arts. 87 a 91 LOPDGDD en relació al dret a la intimitat i ús de dispositius digitals en l'àmbit laboral (art. 87), el dret a la intimitat enfront de l'ús de videovigilància i d'enregistrament de sons en el lloc de treball (art. 89), el dret a la intimitat davant la utilització de sistemes de geolocalització en l'àmbit laboral (art. 90) i els drets digitals en la negociació col·lectiva (art. 91).

Pregunta 44: Quina és la base de legitimació per al desenvolupament de reunions virtuals?

Com ja s'ha exposat, les circumstàncies actuals i el Dret aplicable a les mateixes legitimen tant el teletreball com els tractaments que poguessin derivar de la nova modalitat de prestació del servei. Això, conseqüentment, comporta la possibilitat de tractar les dades

necessàries per a desenvolupar reunions virtuals, amb la mateixa base de legitimació (compliment d'obligacions legals per part de la universitat).

Les reunions virtuals de treball entre persones emprades poden basar-se addicionalment en l'art. 6.1.b) RGPD (execució de contracte -amb caràcter general, el consentiment no és la base que legitima tractaments de dades del personal-).

En el cas dels òrgans col·legiats, les reunions podran desenvolupar-se a distància, en els termes previstos en els seus estatuts o reglaments interns. De no comptar amb previsions específiques, sembla aconsellable que els òrgans de govern adoptin iniciatives encaminades a protocol·litzar les actuacions i mitjans electrònics dotats de les degudes mesures de seguretat, necessaris per a la realització de sessions telemàtiques, a l'efecte de garantir l'activitat dels mateixos en les actuals circumstàncies.

En el cas de les universitats públiques, el règim aplicable és l'establert en la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic. Els tractaments derivats del desenvolupament de les mateixes tindran com a base de legitimació l'art. 6.1.e) RGPD (missió realitzada en interès públic o exercici de poders públics). I això inclou el possible enregistrament de les sessions (art. 18 Llei 40/2015).

En el cas de les universitats privades, si els seus estatuts o reglaments interns no el tinguessin previst, cal prendre les mesures extraordinàries aplicables a les persones jurídiques de Dret privat previstes en l'art. 40, apartats 1 i 2, del Reial decret Llei 8/2020.

Pregunta 45: Com s'ha de complir amb l'obligació d'informar en les reunions virtuals?

Amb caràcter general, els qui participin en reunions virtuals, igual que els afectats les dades dels quals es tractin, són titulars dels drets que el RGPD i la LOPDGDD els atribueixen (arts. 12 a 23 RGPD i arts. 11 a 18 LOPDGDD). La universitat ha d'assegurar l'adequat compliment del deure d'informació o transparència en els termes dels arts. 12 a 14 RGPD i 11 LOPDGDD respecte a la persona empleada. Aquesta informació pot facilitar-se en l'acord de teletreball.

En relació amb el compliment del deure de transparència i informació respecte al tractament de les dades personals dels membres dels òrgans col·legiats, podran haver estat informats convenientment en presentar la seva candidatura o en adquirir la condició per la qual s'integra en l'òrgan, si aquest ja tenia prevista la possibilitat de reunir-se a distància. En cas contrari, serà necessari informar-los de les noves operacions de tractament, incloent particularment la possibilitat que les reunions puguin ser gravades.

Pregunta 46: La declaració de l'estat d'alarma ha suspès els terminis per a notificar les bretxes de seguretat a l'AEPD o a l'autoritat de control competent que correspongui? I els terminis per a atendre les sol·licituds d'exercici dels drets dels interessats en matèria de protecció de dades?

En cas de pèrdua, sostracció o bloqueig il·lícit d'espais en els quals estan allotjats les dades personals o de qualsevol altra breixa de seguretat que afecti els fitxers, bases de dades i al tractament d'aquestes, s'ha de comunicar immediatament al DPD aquesta circumstància, a través dels canals establerts per la universitat, perquè realitzi l'oportuna valoració i adopti les mesures pertinents, com seria la comunicació a l'AEPD o a l'autoritat de control competent en el termini de 72 hores.

Comentado [DPO23]: Donada la seva extensió, el comentari de l'Apdcat a aquesta pregunta s'incorpora després de la resposta.

La suspensió de terminis administratius prevista en Reial decret 463/2020, pel qual es declara l'estat d'alarma, no afecta a l'obligació de notificar les fallides de seguretat que afectin dades personals.

Tampoc s'han suspès els terminis per a donar resposta a l'exercici dels drets que el RGPD atribueix a les persones, amb independència de la naturalesa privada o pública del responsable del tractament davant el qual s'exerceixin. No obstant això, l'art. 12.3 RGPD permet prorrogar el termini de resposta d'un mes per altres dos més, sempre que aquesta pròrroga es motivï, per exemple, descrivint com afecta a l'activitat del responsable la crisi del COVID-19. En aquests casos, si no resultés viable notificar a l'interessat la pròrroga en el termini d'un mes degut a les condicions derivades de la crisi podria realitzar-se, mitjançant una resposta automàtica a la recepció d'una sol·licitud d'exercici de drets.

[La resposta a la pregunta 46 estableix la no aplicabilitat de la suspensió de terminis prevista al R. Decret 463/2020 a les notificacions de violacions de seguretat i a l'atenció de l'exercici dels drets previstos a l'RGPD per part de les universitats.

Si bé aquesta Autoritat comparteix plenament la conclusió pel que fa a la no suspensió del termini per a la notificació de les violacions de seguretat (per l'interès públic en el cessament dels efectes de la violació i per la mateixa naturalesa d'aquest termini, atès que una notificació realitzada mesos després perd tota la seva efectivitat especialment en una situació on els riscos associats al teletreball poden acabar posant en qüestió aquesta mesura vinculada a l'estat d'alarma), no sembla que es pugui arribar a la mateixa conclusió respecte a la no suspensió del termini per a l'atenció dels drets.

D'entrada, és clar que a les universitats privades no els és d'aplicació la suspensió de terminis atès que el R. Decret 463/2020, limita l'aplicabilitat de les seves previsions sobre suspensió de terminis (D.A. 3a) a les entitats del sector públic (art. 2 de la Llei 39/2015).

Pel que fa a les universitats públiques, que formen part del sector públic institucional, sí que els seria d'aplicació la regulació de la D.A. 3a del Reial decret, i a més no sembla que concorri cap de les excepcions previstes per a que no sigui d'aplicació la suspensió:

- Adopció de mesures d'instrucció i ordenació per evitar perjudicis greus en els drets de l'interessat, quan existeixi conformitat de les persones interessades.
- Situacions estretament vinculades a l'estat d'alarma.
- Que siguin indispensables per a l'interès general o per al funcionament bàsic dels serveis.

En el cas de les sol·licituds d'exercici de drets, en principi no sembla que concorri cap d'aquestes circumstàncies, per la qual cosa no sembla que es pugui sostenir amb caràcter general la no suspensió dels terminis. Això sens perjudici que si en algun cas concorre alguna d'aquestes circumstàncies l'òrgan competent pugui adoptar mitjançant resolució motivada la no suspensió.]

7. Conclusions

A tall de conclusió convé assenyalar que les universitats, en el necessari procés d'adaptació accelerada del seu funcionament a entorns digitals a conseqüència de l'actual situació de crisi sanitària, han de tenir present que la legislació de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals es manté plenament vigent. En aquest context, l'objectiu d'aquesta guia no és un altre que servir d'ajuda als responsables i gestors de les universitats per a portar endavant aquest procés amb les degudes garanties.

Per a garantir el respecte d'aquests drets, el nostre ordenament s'ha dotat de la figura del Delegat/a de Protecció de Dades. Aquesta figura, a més de les funcions que explícitament té atribuïdes, pot i ha d'exercir un paper important en la tasca de conscienciar a la comunitat universitària, també en un context com l'actual, sobre la necessitat de prestar atenció respecte d'aquests drets en el desenvolupament de la seva activitat. Així doncs, es fa indispensable comptar amb l'assessorament dels DPDs en el disseny de les mesures que s'adoptin per a solucionar les dificultats ara generades i que impliquin un tractament de les dades personals de, i per, els membres de la comunitat universitària.

Pel que fa a la incidència del dret a la protecció de dades de caràcter personal en l'activitat docent, l'actual situació no eximeix del respecte a la normativa aplicable. En conseqüència, l'elecció de les metodologies a utilitzar ha de tenir en compte la importància d'utilitzar les eines oficials que proporcioni la universitat, de manera que es pugui assegurar que el tractament de les dades personals se sotmet a les garanties tècniques i jurídiques adequades. D'altra banda, les singulars circumstàncies en què es

desenvolupen actualment les activitats docents justifiquen que es puguin gravar per a facilitar el seu seguiment, si bé han de seguir-se una sèrie de cauteles que s'han explicat en les pàgines anteriors.

En relació amb els tractaments de dades en els processos d'avaluació i el seu pas a models d'avaluació *online* fruit de l'actual crisi pel coronavirus, destaquem la necessitat d'avaluar, controlar i evitar, o minimitzar, l'impacte que les metodologies emprades tinguin en la vida privada o en l'expectativa de privacitat dels subjectes implicats en totes les fases del procés d'avaluació (abans, durant i després de la realització de les proves). Per això, no sols s'ha d'extremar l'obligació d'informació i de transparència respecte de les mesures adoptades, sinó que a més es fa imprescindible usar les eines oficials de la nostra institució, o bé, comptar amb una base de legitimació per a poder tractar les dades estrictament necessàries per a la finalitat avaluadora perseguida, superant la necessària determinació legislativa i la corresponent avaluació d'impacte, procés en el qual no pot faltar un DPD.

Per a la investigació, una activitat que s'integra en la pròpia naturalesa de la universitat, el compliment de la normativa de protecció de dades és essencial. Només hi haurà una recerca de qualitat si és escrupolosa amb els drets fonamentals, entre els quals es troba la protecció de dades. Així les coses, la pandèmia del COVID-19 no altera de cap manera la normativa de protecció de dades, per la qual cosa en la investigació universitària cal tenir en compte el seu contingut. En ell es troben diferents previsions específiques, no sols de recerca en general, sinó també en recerca en salut o biomèdica. Els investigadors han de tenir una actitud proactiva per a complir la

normativa de protecció de dades, actuar de manera lleial i transparent amb les persones interessades, i articular les mesures tècniques i organitzatives pertinents per a assegurar aquest compliment.

En un context de teletreball, els riscos per als drets i llibertats de les persones interessades són essencialment els vinculats a la seguretat atès que, en la cadena de mesures de seguretat d'una organització, la part més feble són les pròpies persones. És essencial que les persones empleades siguin convenientment informades i formades en l'ús, exclusiu, de les eines proveïdes o permeses per la institució, i

conscienciades dels riscos als quals s'exposen, ells i els sistemes d'informació, així com sobre la manera de comunicar immediatament una bretxa de seguretat. El teletreball no ha de suposar cap minvament en les obligacions que respecte a les obligacions de confidencialitat i secret incumbeixen als empleats quan accedeixen a dades personals, així com tampoc a la seva pròpia esfera de vida privada i familiar. Tot això en un escenari en el qual l'objectiu comú és protegir la salut de tots, el que ens porta a tractar dades de salut, en el marc de plans de contingència (prevenció de riscos laborals) o a requeriment de les autoritats competents.